

BUCHI

א' קיבוץ הנוולד

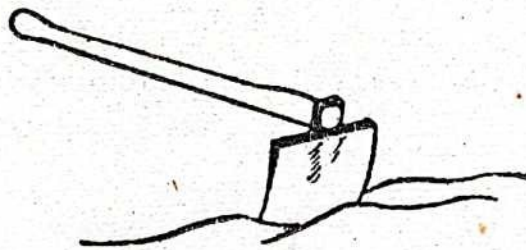

ספריית החלוצים של פלסטין מס' 9

KIBBUTZ BUCHENWALD

SELECTIONS FROM THE KIBBUTZ DIARY

TRANSLATED AND EDITED BY MEYER LEVIN
WITH ILLUSTRATIONS BY ANN NEUMANN

PALESTINE PIONEER LIBRARY No. 9

PUBLISHED BY LION THE PRINTER, 7 HAMAGID ST. TEL-AVIV
FOR THE ZIONIST ORGANIZATION YOUTH DEPARTMENT

CONTENTS

דף	
5.	הקדמה.....
7,	הימים האחרונים בבוכנוולד שחרור — לאן? — להתראות בבוכנוולד.*
	באגנדרף..... השבת הראשונה — מבקר אמריקאי — דיון על דת.
22.....	AT גרינגסהוף..... אנחנו עוברים — הרב מרקוס — יום עבודה — מכתב לסוכנות היהודית בפריז — הכנר שלנו — ערב שישי בקיבוץ — הבריגדה היהודית — ביקור של מר דובקין — מתחילים לקצור — מקבלים תעודות — הבוכנוולדרים — הכוכבים הנופלים בקיבוץ שלנו — מכתב מחבר בבית החולים בפולדה — הפגישה השנייה של הפעילים — דוח מברגן-בלזן.
49.....	עזיבה.....! בדרכנו — לתפילות — אנחנו עולים על הספינה — מכתב לאחינו בפלסטין — אנחנו מגיעים לארץ ישראל — ממכתב לחבר שעדיין באירופה.
67.....	את'ליט 67..... מחנה נוסף — פגישה ראשונה בארץ — הצעה לעתידנו — דוח הוועדה — אנחנו עוזבים את אתלית.
83.....	ב-AFIKIM..... התייצבות — זמנים חרדתיים — הסיבוב היומי עליזה — יום שבת בפלסטין — מכתב — איך הפכתי לחלבן — קריאה לסובלנות — חגיגות — בחיפוש אחר נושא — דוח ערב הפתיחה של ועדת התרבות.

הקדמה

קטעי קשת אלו הם מתוך יומן הקבוצתי של קיבוץ בוכנוולד, שנבחרו על ידי חברי הקומונה. היומן נשמר מאז יום השחרור; הוא כתוב באידיש אחת, גרמנית, פולנית, וכעת יש בו קטעים כתובים בעברית. כל חבר בקבוצה היה חופשי לתרום ליומן זה; לפעמים המאמרים חתומים, ולפעמים לא, אך רבים מהם נכתבו על ידי האחים גוטליבי, משה ואברם; מאיר אחובל ושלמה לזארוביץ' הם גם תורמים תכופים.

הרגשתי שהחומר הזה מעניין מאוד, כי דרכו קבוצת ניצולים יהודים, הניצולים הראשונים ממחנה ריכוז שהגיעו לפלסטין כיחידה, מספקת תשובות לשאלות רבות שנדונו בהרבה בלבול ובמעט מאוד ראיות, על ידי אנשים שכמעט ולא היה להם קשר עם עובדות חיי מחנות הריכוז.

הנה קבוצה שמתאחדת ביוזמה ובאנרגיה שלה; ניתן ללוות אותם דרך מאבקייהם עם הבירוקרטיה הצבאית, דרך התקווה והייאוש שלהם בחיפוש אחר תעודות הגירה, דרך ההסתגלות שלהם לעבודה ולחיים חדשים, דרך מאבקייהם הפסיכולוגיים ביחס לעברם, ולחיייהם יחד כקהילה, האם הם מתמודדים עם בעיות כמו אחדות בין ה-ID

אלמנטים איוסים ולא דתיים, ואפילו בעיות כמו נאמנויות סותרות בלב של ילדה] רוצה להישאר בקומונה, ובכל זאת מאוהב בגבר שמרגיש שאינו יכול לחיות בקולקטיב.

כאן, במונחים שלהם, התשובות לשאלות כמו:

איזה סוג אנשים שרדו את מחנות הריכוז? האם הם מתאימים לחיים בפלסטין?

האם נשארה בהם אופטימיות?

איך הם מרגישים ביחס לעבר שלהם?

האם הם יהוו נטל על פלסטין?

יש להם משהו ללמד אותנו?

אני מאמין שכן.

מאייר לוין

הימים האחרונים בבוכנוולד

ליברציה

אלה היו ימים קודרים, מונוטוניים ללא סוף, האחרונים ימים בבוכנוולד. שעות אפורות וכבדות עברו. גרנו בבסיס, ישנו על ספסלים צרים ומלוכלכים, וזחלנו סביב המחנה; כשעברנו זה את זה, החלפנו לחישות על גורלנו. האם זה ישתנה בקרוב? החלפנו לחישות, במעבר, לחישות בכל שפות העולם. כי היו אנשים מכל הארץ, מכל האומות: היו צרפתים, בל-ג'ים, הולנדים, הונגרים, רוסים, פולנים, איטלקים. וגם, כמובן, יהודים. אך בתקופה האחרונה הזו לא הייתה הבחנה גזעית בריכוז – אפילו היהודים טופלו באותו מעמד.

בכל השפות

לא הייתה הבחנה גזעית ב-

• הפנים היו בווערות. הם התחילו לחשוב, לדבר על ט*כלומר • 1
"מדינות, לאב.

לא! או

ומה עם היהודים? ובכן ~ ה-JCWs

היהודים פתאום התמודדו עם זה

לאן? אני ראיתי שהם היו J; השחזה? עכשיו? THC אסירים אחרים במחנה. בשבילם "staple" לחזור ל-HP-land? ת0
"« « ראיתי חזיונות מהימים הישנים, חזיונות של "d the7" יהודי עם זקן לבן, כולו מדמם, ילד קטן 1 (מחלונות הקומה העליונה אל הרחוב... המוני טיוס זורמות אל הלא נודע הרחוק. ועכשיו, רחובות מלאים ביהודים, ערים ריקות מיהודים, עולם ללא J משוטט בארץ האלה, בודד, חסר בית, תמיד עם הטרגדיה מול העיניים... ולפגוש שוב שכן לשעבר שהיה גוי שפקח את עיניו לרווחה ומחייך, ואומר במשמעות כפולה, "מה! יאנקל!
אתה עדיין חי!" ;

כן, היהודים התמודדו עם עצמם. האם התהליך הכלכלי שלנו התחיל? בכל מקרה, הבנו כעת שהמצב שונה מהמחנה.

בשבילנו, לא היה ללכת עם AC

מ. ועכשיו ראינו את זה כעובדה, הבעיות היהודיות הייחודיות והספציפיות.

מחנה עזרה עצמית יהודי. כמה מהחברים ש-P j ה השתוקק למחותרת, ומי

ועדת המחנה הבינלאומית, כעת ראתה את השעה והצטרפה לוועדה היהודית. אחרת.

והוחלט: אנחנו J^{e's} עלינו ללכת לארץ היהודים, לפא אסטין .EES ל

חיים-מאיר גוטליב

לאן?

אולי בפעם האלף ועדת היהודים בבוכנוולד קיימה פגישה בשאלה: לאן יהודי פולני, גרמני, צ'כי, הונגריאני, כל אחד מהם התמודד עם אותה בעיה בוערת: לאן עליהם ללכת היהודים המעטים ששרדו מבוכנוולד? איך יכולנו אי פעם להאמין שבסוף המלחמה היהודים ששרדו לא יהיו עוד דאגות, שהכל יהיה בסדר! חשבנו שהעולם יקבל בברכה את מעט הניצולים שלנו בזרועות פתוחות! אנחנו, הקורבנות הראשונים של הנאצים. הם היו אוהבים אותנו! די מהר ראינו שלעולם יש דברים אחרים בראש מלבד הסבל היהודי. קודם כל, לאנשים היו בעיות משלהם. ואף על פי שהיו כמה שראו טרגדיה אמיתית במקרה של היהודים, הם לא יכלו לעזור לנו. אז, לאן?

החבר פוסננסקי העלה רעיון: לקיבוץ שלנו. לבנות קבוצה של צעירי בוכנוולד היהודים, ולמצוא חווה שבה נוכל להתכונן לארץ ישראל, תוך כדי מאבק מתמיד לפתרון בעיית יהדות בוכנוולד. A

$T^{\wedge}efe\ WOL\wedge d$ לא חסר מועמדים ל- $e\ i\ utz$, או שהאנרגיה התעוררה מחדש בשורדים וחיפשה מוצא.

העזרה הראשונה שלנו הגיעה מויקטור הרסקוביץ', שכבר יצא מבוכנוולד כדי להפוך ל'מתרגם לממשלת הצבא האמריקאי בויימאר'. הוועדה היהודית בבוכנוולד נכנסה למושב הפוסט של מסמך שהעניק לה את הזכות להקים ליד בלנקנהיים.

להתראות בוכנוולד!

כמה חימר של באה והלכה,

13 1945-

הנה אנחנו, החברים הראשונים, יושבים על משאית שלוקחת אותנו מבוכנוולד. לבסוף, פרק בוכנוולד מסתיים. אנחנו עוזבים את המקום שהיה אימה גדולה עבורנו, אפילו אחרי השחרור. עד היום, כל צעד נשא אותנו קדימה, כאילו עדיין בשנות הכלא שלנו. עכשיו כל העבר הנורא באמת נשאר מאחורינו. אנחנו גם משאירים מאחורינו את הימים הארוכים וחסרי המטרה של החודשים האחרונים, את השאלות האינסופיות: לפולין, צרפת, אמריקה, פלסטין? עכשיו, כל הייסורים והבלבול האלה דוהים מאחורינו, שוקעים לאט מאחורי הגבעה. הכביש הבטון לוקח אותנו הרחק מהבסיס, מגדלי השמירה, מרובע ה-SS; בדרך הישירה הזו, שאינה פונה ימינה או שמאלה, אנו פונים אל חיינו החדשים: כולנו נחושים ללכת בדרך זו, והיא חייבת לקחת אותנו ישר למקום משלנו, יישוב יהודי שבו נוכל להשקיע את האנרגיה שלנו במשהו שיהיה שייך רק לנו. מקום שבו נוכל לפתח את עצמנו, תרבותית ופוליטית; מקום שבו נוכל להיות לעתיד, הדרך חייבת לקחת אותנו לפלסטין.

להתראות, בוכנוולד. להתראות לאותם חיים ישנים של מיזטבל שסבלנו מהם לאורך כל המלחמה ולפני המלחמה. המשאית עולה ויורדת את הגבעה, עוברת ליד באד בירקה, עוברת את בנטנהיים; מימין ומשמאל, הנוף העשיר של תורינגן מתגלגל, גבעות ועמקים, שדות ויערות, שדות מעובדים היטב, ומעל הכל שמש זהובה. העין שותה את הצבעים, והלב שמח. ברחובות ויימאר אנו רואים יותר בתים הרוסים מאשר שלמים; זו ההצצה הראשונה שלנו למה שהמלחמה עשתה לגרמניה. הם רצו מלחמה.

גרמניה, את גמורה. אמרת את דברך בהיסטוריה, וכעת עליך לשתוק. אתה בהריסות, ואנחנו, הניצולים, רוכבים מעל ההריסות שלך, ממשיכים קדימה, אל העתיד. אתה חייב להסתכל אחורה. אבל שרדנו, והרצון שלנו חזק. לא הפסדנו, אלא ניצחנו, וזהו רגע הניצחון שלנו.

שני קילומטרים מעבר לבלנקנהיים אנו מגיעים לחווה שלנו, באגנדורף. הרושם הראשוני רע. טום, בתים הרוסים. ערימת זבל ענקית התפזרה בכל החצר. הכל מלוכלך ונראה גרוע. ובבדיקה מקרוב, הרושם לא טוב יותר. הבקר רז, יבש ונותן מעט חלב. אין קשית למיטה שלהם. והם מלוכלכים. מעט תרנגולות. השוורים אכלו מלוכלכים ודקים. מעט סוסים. שבעה עגלות, ולא אחת במצב טוב. חלק גדול מהקרקע מוזנח. יש מעט מאוד מכונות חקלאיות. בגינת הירק יש דשא ואין שום דבר אחר. אפילו הסמטאות מכוסות בדשא. מתוך כמה עשרות עצים, רק אחד או שניים מניבים פרי. בכל פנייה אנחנו מוצאים

משהו 10

האם החלוצים יוכלו לשים את כל היום, >, ביום שבו הגיעו התמקמו בכמה

"T של בית החווה שבו היה TM H"

כמובן, לא שכחנו לסדר את חדר האוכל וחדר המשותף — ה"צ'אדר רו?" שלנו ל- $m \setminus Vc$ היו הרבה רגעים טובים באולם הזה, מאוחר יותר.

ביום הראשון היינו עסוקים לחלוטין בעבודה של $1 \cdot 1^{\wedge}$; היינו צריכים לנקות, לתקן, לשפר הכל - Pv * לקחנו את העגלות לנפחיה; קנינו, מצאנו רהיטים לחדרי השינה; V/E עבד בשדות $H-T^0$, ניקה את האסם, פינה את הזבל מאורות $1fv$. היינו צריכים ללכת לכפר כל הזמן, $^{\circ}$ לפתוח בעיות עם ראש העיר; וכיוון ש- C^6 קיגן היה פרודוקטיבי, היה עוד עבודה —

אבל חילקנו . ביום שאחרי שהגענו, היו יהודים שקשרו את השוורים למחרשה והפכו את כולנו במחשבות:

"ה" 2 "עושים TM ארץ מלך גרמניה? מה -

המטרה של זה?

בשעות הדמדומים, אחרי העבודה, ישבנו יחד בגינה, צחקנו, שיחקנו ושרנו.

בשישי הגיעו עוד חמישה אנשים, והתחלנו לעבוד עליהם. כולם ידעו שאפשר לחיות חיים בנוחות יחסית בבוכנוולד, מאז

השחרור. אין אוכל קטן, ואין מה לעשות. ועדיין, הנה אנחנו, ולפני שרבים רצו להצטרף אלינו, אפילו 9 דקות בקיבוץ שלנו פירושו לקבל את כל ה- $1C$

לפרנס את עצמנו דרך עבודה קשה

נסיעה ברכבת מויימאר לבלנקנה ^

הקטר שורק, נאנח, ואנחנו

ב הרגע האחרון, a ג'נטילי, נושא a מהירות av^* . לתוך התא. חבר גנוט, סיטין $JUfnAs$ מפנה מקום לחדש. "הוא הנביא

& < " הוועדה הפוליטית בבלנקנהיים, " גנוט Y "יש שם סנטוריום ל- tub^mP . צ'נוולד. " TM מלחמות מ- Bu קופץ $<E$

אני מתקרב ומבקש מהאיש לשבת איתנו ר' בעצמו ושאל, "גם אתה פולני?" e

"לא, אני » אני" אס

"אני יהודי."

"לאן אתה הולך?"

"לבלנקנהיים."

"אה. אתה מהקיבוץ? שמעתי עליכם. ואני שמח שפגשתי מישהו מהקיבוץ ההוא. האם אכפת לך אם אשאל אותך

כמה שאלות?"

"בכלל לא."

"האם נכון שאתם בעצמכם עובדים בשדות?"

"כן."

האם זה באמת נכון שאחרי שש שנים כאלה במחנות ההתנגדות, אתם, מרצונכם החופשי, הלכו לעבודה ללא

עבודה? ואתה שותל יבולים כדי שהגרמנים לא ירעבו בחורף הבא?" הייתה אירוניה קלה בקולו.

, אני אומר ^ . התחלנו לעבוד מרצוננו החופשי " >עד עכשיו הוא אמר Tve , שהיו סוחרים וספקולנטים. ו

עכשיו, מתי אף אחד מהלא-גמנים המשוחררים ל^א מחזיקים ב- v^{Uion} ללכת לעבודה שחורה?

, כן. בדיוק עכשיו, "אני עונה בתקיפות. "עכשיו, אחרי שש שנים תחת הפשיסטים, אנחנו יודעים שאנחנו היהודים יכולים למצוא לעצמנו מקום רק עם מחרש בידיים. אנחנו עובדים, ונחליש את עתידנו. AYc חייב ללמוד לאהוב את העבודה עצמה, ולשדר את האהבה הזו איתנו לפלסטיין. ... אפילו כשהיינו עדיין בבוכנוולד, התנדבנו לעבוד בבית החולים, כדי להציל את המעטים שנותרו בחיים. והיו לא מעט פולנים ביניהם. עשינו את העבודה הקשה, הניקיון והכביסה, רחצנו חולים, לא ברחנו, אפילו כשהמגפה של הטיפוס התפשטה. החלטנו לעבוד עד שכל החולים יעמדו על הרגליים. ואז, ברגע שהיה אפשרי להקים את הקיבוץ שלנו, עשינו זאת. סבלנו רבות בשש השנים האחרונות, אך יצאנו עם מספיק כוח להבין שרק דרך אהבת העבודה נוכל למצוא בסיס מתמשך לעתידנו."

הפולני מוציא פחית של שימורים מהתרמיל שלו. אני מוציא גלגול משלי. כולם ברכב מתכוננים לאכול. אבל בינתיים, הפולני מבחין בבד כחול בתיק שלי ושואל אותי למה הוא מיועד. בגאווה, אני מודיע לו שאנחנו עורכים חגיגה מחר, לרגל ייסוד הקיבוץ שלנו. והייתי בווימאר כדי להשיג בגדים לדגל.

"כחול?" הוא מבולבל.

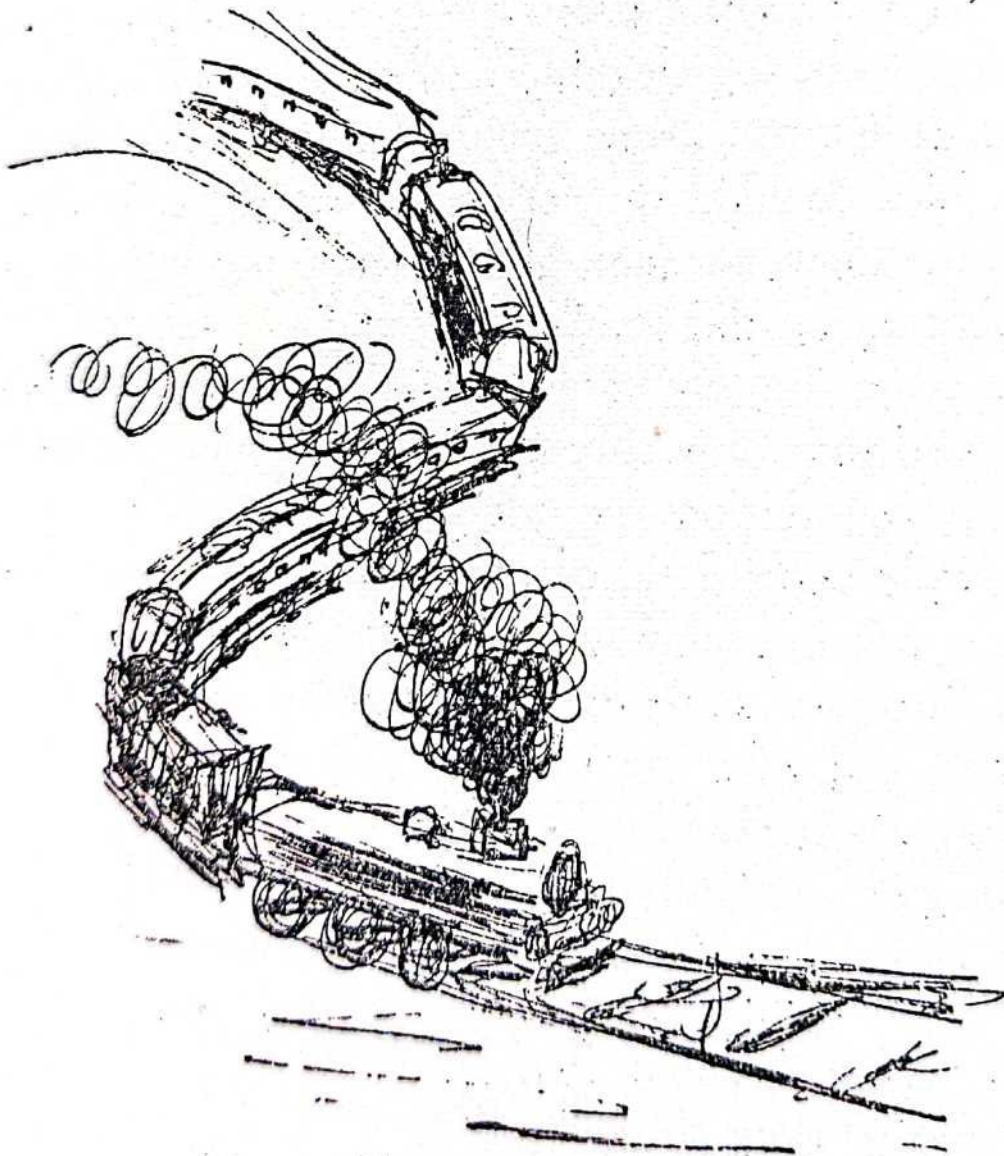
"כן. הדגל הלאומי שלנו כחול ולבן... רחוב טומור, על תורן הדגל שבו הונף הצלב הקרס רק לפני חודשיים, נתלה את הדגל

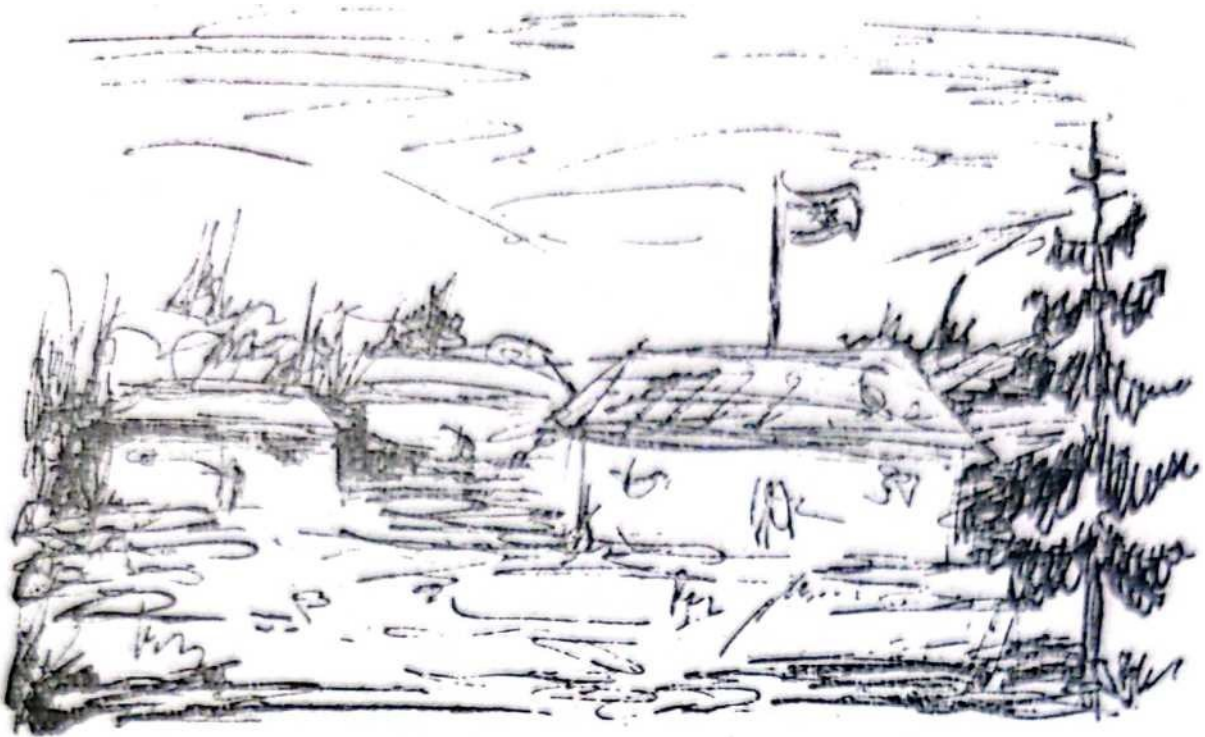
היהודי שלנו. זה יהיה

the first celebration in Germany to be held under the Jewish flag, for six years."

The cars shake, and the train comes slowly to a halt. I want to say goodbye to him but he takes my arm, and we go out together. He asks if it is possible for him to attend our celebration tomorrow. Certainly, I tell him. He leaves me with these words: "I never believed to find such energy and such determination to work as you people have shown — and right out of Buchenwald!"

Shlomek Lazarovitch

באגנדורף

השבת הראשונה

הנפנו את הדגל הכחול-לבן, עם מגן דוד, אל תורן הדגל שלנו. בלילה היו לנו מספר רב של אורחים, ביניהם מארה"ב. רב הצבא, שכטר, ורבים מהחיילים היהודים של הצבא האמריקאי. החדר היה מואר היטב ומלא אנשים. אכלנו, שרנו, נשאנו נאומים משעשעים, ונהנינו. לפני הסיום נמסרו כמה נאומים רציניים, והרושם החזק ביותר נוצר מהרצאתו של הרב שכטר. הוא הדגיש את החשיבות ההיסטורית של מה שאנו עושים. קיבוץ בוכנוולד הופך לחלק מההיסטוריה. ובכל זאת, אנחנו שואלים את עצמנו את השאלה הישנה: לאן? והתשובה היא: למקום שלנו. לא

סופר אנחנו ש-TI" M°VES sZ'L 7wouid iringe • היא הצבא הרוסי "a ד שבתוך T|lis מקרה ה^{bV} כנראה ניתן היה לעבור מערב המלחמה IK^{bbutz Bucf}ienwald

אתמול והיום עבדנו ב-fm the the hay. היום שלחנו שלושה חברים — g^L ובחורה - ללייפציג, שם הן עושות כדי לבדוק אם חלק מהבנות בלייפציג יוכלו להוסיף לקיבוץ שלנו, כי יש לנו כל כך מעט נשים. הערב ביקר אותנו חייל יהודי אמריקאי ששייך למשפחת הכלוץ בניו יורק. הוא ישב איתנו שעות, וסיפר לנו על ההתקדמות הפוליטית והחומרית של פלסטין בשנים האחרונות, שבמהלכן נותקנו מכל מידע. שם המבקר שלנו היה אקיבה סקידל. הוא עזב, לוקח איתו חיקוי טוב מהקיבוץ שלנו. הוא נתן לנו סט שחמט קטן, סיגריות, סבון ושוקולדים.

הוועדה שלנו חזרה מלייפציג, אך ללא חברות חדשות. הבנות בלייפציג היו משוכנעות שהן בקרוב יגיעו לדרך פלסטין דרך שווייץ, ולכן לא רצו לבוא לכאן ולהמתין.

נציג של UNRRA ביקר אותנו. היא אמרה שהסוכנות היהודית בפריז קבעה מתקני הגירה לקיבוץ שלנו, לפלסטין.

תחרה מערבה יותר. שלחנו שני חברים לפרנקפורט ^פולדה, והם חזרו עם חדשות ברורות. יינתנו חווה ליד פולדה עבור קיבוץ שלנו; לפני המלחמה, החווה שימשה כמרכז אימונים למזרה-חי וות', שהתכוון להגיע לארץ ישראל מגרמניה. ביום ראשון, אנו מתכננים לשלוח עשרים וחמישה חברים לפולדה; השאר יגיע כמה ימים לאחר מכן.

דיון על דת

ישנם כמה חברים שאינם רוצים להפר את חוקי התזונה האורתודוקסיים. כדי שיוכלו לאכול איתנו יחד, עלינו לשמור על מטבח כשר. זה כרוך בקשיים רבים. עם זאת, אני מאמין שצריך להקים מטבח כשר כי לפחות עבור המטאל הראשי, כולנו צריכים להיות יחד. זה לא רלוונטי לטעון שמטבח כשר אורתודוקסי יערב אותנו בעבודה רבה מדי; עלינו לפעול לפי העיקרון שכל אחד חייב לתרום לפי יכולתו ולקבל AC- תודה לצרכיו. אם היינו מנחים את עצמנו רק במטרה למקסימום ייצור בעלות מינימלית, היינו צריכים להכניס לקיבוץ רק את אלה שעובדים הרבה ויש להם צרכים קטנים. אבל, ב-found- enter-^{אס} שיש לאפשר ליהודים הסכים ש-^ו גישה דתית. אנחנו

• i ; "L • "prevent anvor °

כל אחד מלחיות לפי

18

■ T

בגרינגסהוף

אנחנו זזים הצידה

24 ביוני, יום ראשון.

חמישים ושלושה חברים, גברים ונשים, לאחר רכיבה ארוכה על הגבעות, הגיעו היום לגרינגסהוף, ליד פולדה. הגענו באוטובוס ושתי משאיות; כך העברנו את קיבוץ בוכנוולד לפולדה. היא קצת ענייה יותר מאגנדורף כחוה: אין שוורים; המבנים זקוקים לתיקון, לצערנו; אין Ds, CH^{Airs} או שולחנות. ובכל זאת, התחלנו לעבוד מיד. בשדות ובהצר, הידיים היהודיות עסוקות.

ט ניג, השומרים עושים סיבוב. אחרי העבודה, אנחנו • $d^{\wedge}Jfew^{\wedge}s^{\wedge} a$ שירים עבריים נשמעים גם ב^ במקום הזה. החיים ממשיכים קדימה.

ניסיון במחנות ריכוז שונים. כולנו צריכים להיות כאלה

TM^ "Mly the h
Wia "■"יט?"
ku•¹ "J«h» <H MFM> "M" m "other" של "A -th * 5" d 1" J. "dinnS "י? ה"א. באנגלית מחייכת, "ג', אולי קבוצה שלישית של בנים ובנות פשוט לא רוצה ללמוד כלום כרגע אבל רוצה לצאת לטייל ביער. הדבר העיקרי הוא שלכולנו יש מטרה אחת בלבד בלב: לעבוד למען פלסטין והיהודי כדי להסתדר יחד, וזה הופך אותנו לחברים אמיתיים. חבר רע הוא רק מי שמנסה ליצור רושם רע עלינו. כנראה שמדובר במישהו שמרגיש שכל מה שהוא רוצה חייב להיות מוסכם על ידי כל הקיבוץ; ואם יש מחלוקת איתו, הוא טוען שלקיבוץ אין משמעות. התלונות שהועלו עלינו על ידי אדם לא מוכר כולנו סומנו כמגעילות.

ביולי, היא. ... i • ל
כמה מחברי היחידה ביקרו אותנו בלילה האחרון, כולל מר שוורץ, המנהל, ומהנדס גנרל. דיברנו על המצב הכלכלי הקשה שלנו ואמרנו להם שיש לנו גירעון חודשי של 5000 מאר הג'וינט הבטיח לעזור לנו.

יום עבודה

קום - תתעורר. פקחתי את עיניי; השומר, חבר גרינפלד, עומד שם ומעיר אותנו. אני מסתכל סביב. קרוב אליי על

הלילה שלנו

המצעים שלהם

•23

העל ■ על הבית חצי לבוש, עם המגבת שלהם 6 עוד הזדמנות» פושינג, אחד רודף אחרי האחר
הכתפיים שלהם, Y על נעליו, השלישית קיפול! תחבושה אחת, אחת לבושה
והמיטה היא המצעים • A מטאטא במהירות את הרצפה. אנחנו נמצאים ב- Put 11 עד הבית,

שם העבודה שלנו

XX z "I" - "I" - AW 8.n8 יי' w, הוקצה. V כבר. ובקרוב אנחנו נכנסים
טווקנט מעל מטוקים ומעדרות, אחד ליד הדשא הפראי לפי ההוראות tX
" -Jh '6 » □ □ " > * > " בלב לב, • xs°mes! 's v1 'XX Msttodı chop w
" "S * b " " של * - * » » oP X wi h±>

חפרנו אדמה מאחורינו. מרחוק שומעים את המונקולו החזק של האיכר, גאו! גאו! הוא קורא לסוסים בזמן שהוא חורש את האדמה, גאו! גאו! מרחוק, שומעים פעמון מצלצל, שמונה. ארוחת בוקר. אנחנו מניפים את הכלים על הכתפיים והולכים שרים אל החצר. הנחנו את הכלים בצד והולכים לאולם האוכל. אני רואה שני שולחנות ארוכים עמוסים בכל מיני דברים טובים. צוחקים ושרים, אנחנו יושבים סביב השולחן. אנחנו נופלים. יש בלבול ורעש בחדר; אנחנו צוחקים, צועקים; אי אפשר לשמור על השקט של החברים אפילו בזמן הארוחה. ואז שוב לעבודה; כל אחד לוקח
anחנו • don' ^ f 10115 ; anחנו הולכים להפוך את ה- ay. e wa k לשדות בשירה. המומחה שלנו נותן לנו * don' ^ f 10115 • anחנו
בצמם תוקפים את החציר. אבל אני אומר ל- mpT ב- r מאוד * long בקרוב ברוך מתקשר אליי ו
Wor o עם חבר קרוננרייך על הקלסר.

הולכים לחתוך שעורה,

ת' מכונה, ו אנחנו כבויים

בסיפוק רב אנו טו $in e^{\wedge}$ ***הוא**

ליצ'י $\cdot f$ $\wedge tj$.

!'''PJ ■' סומשיי ארה"ב. $inS bdund$ » [k

ל < ו הדברים השתבשו. אנחנו מ"ה \wedge היינה * שש נעשה תיקונים בעצמנו עבור «, » לא קאל אני שלנו ; סו<e עם המכונה בעצמנו נוטה איד. אבל שעה קיצצנו שעורה; אני נוהג' ה למעלה על האלומות הקשורות, ומתי' קרו'איי' מקומות. בשעה שתים עשרה אנחנו P_n , i מקבל את ה- $\ll d$ TIR סוסים באורווה, אנחנו מאכילים 4, ° ודיי' t - עבור -

E AM טיפול ב-

סוס. כשאנחנו הולכים לחדר האוכל, אנחנו שומעים מרחוק את שירת חברינו בשולחנות. זה כן

בית שם בפנים. מזלגות מרעישים, כפיות נוקשות, והבנות שלנו זזות בין השולחנות הארוכים ומוציאות

אנחנו משתנים צלחות ריקות, מביאות צלחות מלאות. מישוהו מספר בדיחה, אנחנו ממשיכים לאכול. אחרי הארוחה כולם

אנחנו שמים את הולכים לחזרו למנוחה כדי לצאת עם אנרגיה רעננה אחר הצהריים. בקרוב נצא שוב. חלקם עם מזלגות

לשדה החציר, בעוד שקרוננרייך ואני חוזרים לקלסר שלנו. נשבענו לסיים לכרות את כל שדה השעורה

היום, כי מחר מחכה לנו עבודה אחרת.

שלמה לזארוביץ'

לסוכנות היהודית בפריז קבוצה של יהודים ש

תפסו את ה- $\wedge j$ של היטלר והתאחדו ^{והתאחדו} כקיבוץ בוכנוואלד. עד כה,

קיבוץ, אבל האם אתה מאמין שאנחנו

אני מתאמן לפני שנוכל להיות "■":

אנחנו הכנה

ני

עשיתי

Urs.jn"

"ד"ד-היפ

יש

אנחנו

לא.

ישראל?

בארץ

"p *a. 1»pn."

בעולם; וזה נאס פיקה! / r

אנחנו לא יודעים כלום על פחד. היום, אנחנו הולכים ישירות ל-

היה לנו משהו אחר בראש כשארגנו את הקיבוץ שלנו. כל כך הרבה מאנשינו הפכו למדוכא עמוק לאורך שנות הסבל שלהם, עד שיעבור זמן רב עד שיתאוששו ויחזרו להיות בני אדם. עם זאת, היו רבים שגם בתנאים הגרועים ביותר לא איבדו את גאווותם ואת אמונותיהם. לעומת זאת, ככל שהאויב היה אכזרי גדול יותר, כך הוא התחזק יותר באמונתו שמטרתם צודקת, הכרחית ובלתי ניתנת להשמדה. אנשים אלה, מבין הכוח החזק ששרד את בוכנוולד, בנו את קיבוץ בוכנוולד. רובנו ציונים עתיקים; השאר, דרך הכלא והסבל, הגיעו למסקנה שהמקום היחיד שלנו הוא בביתנו הלאומי.

באמצעות העבודה הפיזית שלנו בקיבוץ הזה, רצינו להראות שעדיין לא הרוסנו, אבל עדיין יש לנו רצון לחיות ולבנות.

רצינו להראות את חוסר אהבתנו להמשיך לחיות בדרום P d ? ^eVen/S, סלידתנו מפילן-טוקס, * I" ? ° על אחרים. הגענו

אנשים מודעים פוליטית ל

1' -----! "•^ omla! הוא בסיס ל-f שלנו

< F p

המטרה המשותפת שלנו. לכן, על בכוח מאוחד ל

מיון 3? עזבנו את בוכנוולד, שם יכולנו לחיות בעצלות וללא דאגות. ייסדנו את קיבוץ בוכן-וולד שבו אנו עובדים וחייבים לפרנס את עצמנו, ut^ שבו יש לנו גם חיים רוחניים, V^e חברי קיבוץ בוכנוולד באים אליכם עם בקשה אחת בלבד: אנו רוצים ונלך לארץ ישראל, ומבקשים מכם לעזור לנו כדי שנוכל להגיע לשם במינימום עיכוב.

הכנר שלנו

פעם חי אמן יהודי בעולם האלוהים, איפשהו על שפת הים הבלטי. הוא הביט אל המים הירוקים, למד את העולם ואת יופיה, הקשיב לקולות סביבו ולכל מה שלבו היהודי העצוב הרגיש, הוא ניגן בכינור. הוא שיחק באמת ובכנות; כל נשמת האמן היהודי שלו הלכה לתוך הכינור הקטן הזה ואל המנגינות האלה. אה, הוא שמח על חייו, האמן הזה. הוא שמח על אשתו וילדיו, הוא היה מאושר מהים, עם השמש, עם כל העולם. ואז הייתה המלחמה. והכול נעלם. התשוקה שלו לחיים, לחופש, לשמחה, למוזיקה שלו, לילדיו; הוא נשאר עם חברו האחרון, הכינור שלו. האם זה יעזור לו, יציל אותו, ירפא את פצעיו ויעצור את הכאב הבלתי יאומן? העולם רעם; מטוסים, טנקים, הפצצות, להבות, עשן, השמדה בכל מקום. והוא — הוא מנגן על הכינור שלו. ללא סוף, בכאב שלו. זו חברו היחיד בזמנים האפלים האלה. והימים עוברים, לילות, שבועות. חודש אחרי חודש ושנה אחרי שנה. ועכשיו פתאום, זה קורה. סוף. סיים. חופשי. הכל שקט על פני אדמת אלוהים. האש הבווערת כובת. מטוסים מקורקעים, שקטים

27

וללא תנועה. תיל דוקרני נעלם. שערי הכלא פתוחים. הוא יוצא שוב לעולמו של אלוהים. הוא רואה את השמיים הכחולים ואת השמש, והטבע סביבו. לבו רועד; הוא רוצה לברוח למקום כלשהו כדי לרוץ למשהו; הוא מחפש את אהוביו, את מכשיר החשמל שלו ואת ילדיו. ולא מוצא אותם. הוא חייב להמשיך, עם כאבו וצערו בלבד, לבד, לגמרי לבד בעולם החופשי הגדול. עדיין איתו חברו האמיתי הנצחי, שעדיין משתף את גורלו, חי איתו, מדבר ושר לו — הכינור שלו. ... עכשיו הוא חבר בקיבוץ שלנו, חבר שווה לכולם, עובד שווה עם כולם, ומנגן בכינור, לפעמים, בחופשה. ואחרי העבודה, בדיוק כך, הוא מנגן בכינור שלו, כל כך כנה, כל כך מתוק, כל כך טוב.

מאיר גוטליב

ערב שישי בקיבוץ

שקט ושליו בחוץ. העבודה הושמה בצד. הבקר והסוסים נמצאים בדוכנים שלהם. שבת. החברים, גברים ונשים, כבסו ולבשו בגדים טריים, ועכשיו יש את הניגוד בין הירוק הבההשל העצים והדשא, עם החולצות הלבנות, מכנסי החלוצים הקצרים, עם השמלות הלבנות הטריות של הבנות. פניהם השרופות מהשמש של הצעירים זוהרות בשמחה ובסיפוק כן; לרגע השיניים הלבנות של צ'אלוץ הבהבו בדמדומים, העיניים הכהות והעמוקות של חלוצה מנצנצות וחייכות. פתאום נשמע שיר קטן, נשמע צחוק קטן מהמילה t^ eni Stabk Cotne^{ew} טמפרמנט כשכמה חברים ממשיכים להתווכח.

diX I kk u^{brmgmg} in- לבוש ב- השבת. ל כנס ל

hnW- בגדי שבת ב- A !1 •
SMA_METICAN. ספרי תפילה של הצבא בידיהם, ור - «כאילו הם בעולם

הם שרים אי'צ'ה דודי. זה כן

מעבר לחיי היומיום. כמו בכפרים פולניים

קטנים. האווירה הזו נעימה כולנו. הלא-דתיים

אל תוך Dmingha.11, וצופה, ולוחש את
האחרים. העיניים קצת רטובות,

נוצצות נוסטלגיה. אילו רגעים מהאווירה הישנה והשבורה של הבית מתעוררים לחיים כאן...
פעמון מצלצל. אולם האוכל מתמלא במהירות. החוזרים והצ'אברוט יושבים לאורך השולחנות המכוסים בלבן; יש בלבול של
צחוק, דיבור רם, מעורבב בקטעי מנגינות. ואז, אחד החברים הדתיים חוזר על הברכה. יש רגע של שקט. לאחר מכן הסכינים
והמזלגות מתחילים לעבוד. דגים, פירות, לחם וחמאה, קפה. אנחנו שרים שירי שבת, ושירים יהודיים ועבריים מכל הסוגים. אנחנו
מספרים בדיחות וצוחקים. החדר חי.

"חברים, מי רוצה לצאת לטיול?"

"כן, אנחנו באים, אנחנו באים!" כמה קולות מכל הצדדים עונים. כשלושים גברים וכמה בנות עוזבים את חדר האוכל ויוצאים
אל תוך הלילה הצעיר.

היער מחשיך, חושב בחלום. השדות שמסביב שקטים ומנוחים. כל הטבע שקוע באפור השקט של הערב, חולמני, ונושם
בעדינות. על השמיים תלוי חצי ירח חיוור.
ועל שביל קטן ביער, שלושים צעירים

ניופול קדימה. הראשון מנגן על כינור. הוא הולך בצעדים איטיים וישרים ומנגן מצעד; זה נשמע מסתורי ומלא סודות, המלווה הזו שזורמת ביער השקט. הטבע העתיק והפרימיטיבי זורם יחד עם האמנות האנושית, ויוצר הרמוניה יפהפייה. מאחורי הכנר, צועדים בקצב, מגיעים החלוצים והחלוצות הצעירים. הם דוממים, מאזינים למנגינה ולשקט של הלילה. צעדיהם עפים בעדינות, רחוק יותר ויותר אל תוך הלילה. והכינור שר ללא סוף, מנגינות ומנגינות, יהודיות ולא יהודיות, והדרך מתפתלת לכל כיוון. הוא עובר סביב שיח, מגיע לעץ, ואז יש את היער האמיתי, עומד באפלה, שקט, ישן. השביל מחליק פנימה, אל היער הפנימי, והחושך הופך לשחור יותר, ועכשיו קשה לדעת מי הולך לצידו. מדי פעם ציפור מתעוררת ועופה, יש צייץ, ושוב הכל דומם. היער עומד ברצינות ושקוע במחשבות. שמעו, הקשבו, איך הוא מלמל לעצמו כמו סבא אפור זקן לזקנו. שפה מוזרה, עתיקה, בלתי מובנת; אולי הוא מתעמק בפילוסופיה על הקטנות של אנשים ועל נצחיות הטבע. אנחנו הולכים רחוק יותר, שומעים את צעדינו הקלים ואת הלחישות שלנו, ומעל לכל את שירת הכינור הצועדת. ואז קצת-מנגן מנגינה קנאסית; הכינור תופס אותה, ועד מהרה כל הקבוצה שרה. עוד, עמוק יותר, שזורים אל תוך העץ האפל, והאודיות החסידיות של ימי קדם נשאבות מאיתנו, מושכות מחשבות עמוקות ביותר. כאב מגיע אך מעיר בהתמדה את חיי העבר הרחוקים, בעולמות מתים.

30

שלנ

ו

אנחנו שירים שבהם

תן לנו לשבת עליהם. אנחנו עדיין
הרהר, מחשבותינו מתפרקות ומתפרק. $\langle c! \text{ nhrz} \text{ rhrz} \rangle$ Bu «11 V F • nhrz»
»
אנחנו מגיעים לקרחת יער שאני גזע
עץ שנפל עבודה

זוהר מזין מתחיל לרגע וומסנס, משאיר
כמיהה רומנטית לחלקמשהו שעבר, משהו רחוק ובלתי מושג.
עכשיו אנחנו יושבים סביב האש ושרים. אנחנו בלתי נלאים. אנחנו שרים איך הלילה יקר לנו, ואיך, כשהאש נכבת,

כולנו, וחיוכים מחליפים את ה- $d' lo^{\wedge}Zes^{\circ}$ לפני רגע. הטון משתנה, אבל לא

לגמרי; העצוב

השמיים עדיין נשארים עם הכסף שלה
כוכבים.

לשונות אש נמתחות ומתהפכות לכל עבר, נעלמות לרגע, קופצות שוב, מלקקות ענפים יבשים. האש שואגת, ואנחנו שרים
את שירינו; אנחנו מביטים אל האש, כל אחד עוקב אחרי לשונות הלהבות המתפתלות והמתפתלות, ושר. כל מיני שירים; שיר על
חסיד שיצא ליער ושמע קול קורא "קתרינה, קתרינה הצעירה, בואי לכאן, בואי לכאן," ואיך הוא הבין מסתורין ומשמעויות סודיות,
במילים אלו; ושיר של הציפור הזהובה שעפה מעל הים ונושאת מכתב לצאדיק, רבי טעם; ושיר של תלמיד תורה שמשתוקק לצאת
לשדות הירוקים ולציפורים; שיר של רוז ודיוויד ובית קטן ברחוב שקט...
לילה עמוק ביער החשוך. חלוצים יושבים באור מדורה מרצדת, בעוד מחשבותיהם שזורות אל תוך החושך שמסביב, ומנגינות
עולות. ילד וילדה יושבים יחד, וליבותיהם פועמים בחופשיות יחד, ידיהם לוחצות, וכנפיהם האנטזיות רחוקות, מזרחה — אל הכרמל
והים של

גליל, ליישוב ירוק, איפשהו, איפשהו שם.

והחלוצים יושבים שקועים בעצמם, מביטים בעיניים גדולות באש, שרים, שרים, אך חושבים על רגעים מתים מהעבר, ותוהים על החיים החדשים שיבואו. איך זה יהיה? האם יהיה בזה קצת שמחה? האם עדיין יהיה חום וקרבה, איפשהו, מתישהו? הם יושבים, כולם יחד, ובכל זאת כל אחד בודד בעצמו. מחשבותיו של חבר קופצות מעל שנות הכלא הכואבות, ופונים מבתי קברות גטו ותיל תיל, הם נחים עם שושנה כהת עיניים, איפשהו בסמטה ביער בעיר העתיקה, ביתו. רגעי חיים חוזרים אליו מהעבר הרחוק. נערה אהובה... פנים סודיות עדינות... חיוך שמח... מבט, רק מבט מזוג עיניים כהות ואינטליגנטיות. טיול בגינה, שיחות, ותוכניות לעתיד. איזה רגעים... כל זה אבד, נבלע בפה של החיה הנאצית. או, איזו ריקנות, כמה לבד, כמה לבד למרות הכל, למרות החברים, אם רק לאיש היה מישהו קרוב, מישהו אהוב, מישהו שתוכל לחלוק עמו את נשמתך, לחלוק את גורלך, אבל כל זה נעלם, ואתה עומד עכשיו, לגמרי לבד בעולם.

תחילתו של פרק חדש בהיסטוריה שלך מתקרב, שחר חיך השניים. מה תביא הלידה מחדש הזו? האם עדיין תמצא קצת שמחה איפשהו, מתישהו?

האש מהבהבת. הכינור מנגן. חלוץ שר שיר עדין, ומחשבות, זיכרונות, חלומות, מסתובבים ומשתלבים.

שוב עברנו דרך ה-T7 back "heny" 1 "nd .JA" - «כינור פלייד ברף»:
כשהגענו הביתה, הכל היה שקט בקיבוץ. שאר החברים כבר הלכו לישון. רק ה-WateK היו ערים והלכו הלוך ושוב. אבל צעדנו אל
החצר עם סערה, והדלקנו את חדר האוכל, וסיימנו את המסע שלנו בניווט תוסס A
ההורה.

מאיר אחובל

הבריגדה היהודית

21 ביולי.

בבוקר נכנסה ניידת צבאית לחצר, ושם, במקום הסמל האמריקאי הרגיל, היה מגן דוד צהוב על שדה כחול-לבן. אנשי הבריגדה
היהודית נכנסו לאולם האוכל, בדיוק כשישבנו לארוחת בוקר.
שלום! שלום! כך, היהודים הפלסטינים הראשונים שהגיעו לקיבוץ שלנו קיבלו אותנו — שרצו רק להגיע לשם, גם הם להפוך
לפלסטינים.
הם לא יכלו להישאר איתנו זמן רב, כפי שהסבירו שיש להם מעט זמן, ורצו ליצור קשר עם יהודים, בכל מקום שבו הם נשארו
בגרמניה. בשיחותיהם איתנו הבנו שהמלחמה אולי הסתיימה עבור אחרים, אך לא עבור היהודים. לאחר הניצחון לא היה לנו את מה
שלמענו נלחמנו; היהודים עדיין היו סו-ארינג.

בכל רחבי אירופה ומעבר לכך, העולם היה נחוש להפוך אותנו לפולנים, הונגרים, 'ז'
'ס' ואזרחים מכל סוג, שהיו להם יהודים כמו שהם היו עם ספרי הספרים.
מעט מאוד קשור לזה

הם הודיעו לנו על הפגישה הקרובה במינכן של נציגי היהדות ששרדו, והחלטנו לשלוח נציגים לפגישה זו. כתבנו עצומה לממשלות ארה"ב, בריטניה ורוסיה, בבקשה לזכותנו לקבוע את חיינו בעצמנו. דנו באפשרויות שלנו להגיע לפלסטין, ואז חברי הגדוד היהודי עזבו אותנו כדי להמשיך הלאה המשימה שלהם.

ביקור של מר דובקין

21 ביולי,

אחר הצהריים הגיע הרב מרקוס עם דובקין, נציג הסוכנות היהודית. דובקין היה מבקר חשוב מאוד עבורנו, שכן ציפינו שיביא לנו הבטחה שכל החברים בקיבוץ יקבלו בקרוב תעודות הגירה. פגשנו אותם בגינה; ואחרי ברכה קצרה מהחבר ט', התמקמנו בהתרגשות לשמוע מה יש לדובקין לומר. הוא התרגש מאוד לראות יהודים חיים בגרמניה, לראות אותנו כמו עיניו, הכריז; ולזמן מה כמעט לא הצליח לדבר כשהדמעות חנקו אותו. כי עוד מאבק ארוך לפנינו, אמר, לפני שהיהודים יקבלו מנוחה. הם עדיין היו במחנות ריכוז, וקשה היה לקרוא להם אנשים חופשיים. הוא סיפר לנו רבות על פלסטין, וטען שלקיבוץ שלנו יהיה תפקיד חשוב במאבק שעדיין היה לפני העם היהודי. הוא "דאג לחיינו בבוכנוולד ובקיבוץ, ואז שאל אותנו אם אנחנו רוצים לחיות בקיבוצים בארץ ישראל. צעקנו כן, בהחלט, רצינו להמשיך לחיות חיים קיבוציים, אבל מעבר לכך — אנחנו בני 34

רצינו לבנות את הקומונה שלנו ב-PnU 1 «-» Live הוא " X S" " מבולבל- קבוצה של אנשים |.m, "!, di, והבדלים פוליטיים כל כך חזקים - וטרינר X רצה להישאר יחד, לצמיחות? חשבנו שנוכל לגור יחד. אם תוכל להוכיח זאת," הכריז דובקין, תשיג משהו חשוב ביותר עבור היישוב."

מה שהחברים אמרו כעת הגיע מהם באופן ספונטני, כי מעולם לא חשבנו על הנושא הזה לעומק. קודם כל אנחנו חברים, אמרנו; נכון שהיו בינינו חילוקי דעות פוליטיים, אך אלה לא יכלו להעמיד אותנו זה נגד זה. אחרי שעמדנו יחד על סף המוות כל כך הרבה פעמים, הייתה לנו אחדות שמעבר לפוליטיקה. לכן, היה לנו ברור שעלינו להמשיך לחיות יחד בפלסטין ולבנות את עתידנו יחד.

עכשיו שאלנו מה יש לדובקין בשבילנו, באופן מוחשי בנוגע לנסיעתנו לפלסטין. ותשובתו הפריעה לנו מאוד. כי הוא הציע שנחכה כאן כקיבוץ לעת עתה, שכן קיומנו בדרך זו הפך אותנו לסמל או לחשיבות פוליטית חיונית למען היהודים, והיו מאוד מתעניינים ביהודים שהיו כעת במצב גרוע מאיתנו. אם וכאשר הסוכנות היהודית תקבל תעודות נוספות, הוא הבטיח, אז בוודאות נקבל את שלנו. זו הייתה רק שאלה של פעם.

הצהרתו עוררה מחאות חריפות מצד כמה מחברינו. נענשנו מספיק בעניין שלו L I שנוכל לקרוע את עצמנו מאירופה ברגע המוקדם ביותר, ולקבל את פלסטין לחיות ולעבוד למען האינטרסים של

neole " " " " " " r לשם כך, ייסדנו את fo טיבוצ. עכשיו נאמר לנו להישאר כאן כי חיסול קיבוץ בוכנוולד יהיה הפסד פוליטי. במקום זאת, החברים הועברו ut ^at t0 slto ברבים מתפקיד פסיכי לקיבוץ, שכיבה את האנרגיה שדחפה אותנו קדימה. חוץ מזה, גם אם היו לנו האמצעים להמשיך לפלסטין, היו עוד רבים שיכלו להיכנס לקיבוץ ולשמור עליו בגרמניה כקבוצת המהגרים הבאה. ובינתיים היינו נושאים את קיבוץ בוכנוולד לפלסטין, שם, האמנו, קיומו יהיה סמל פוליטי חיוני אף יותר מאשר באירופה. למרות זאת, דובקין אמר שהוא לא יכול לתת לנו תעודות כרגע. כך הוא עזב אותנו. דנו באפשרויות ליצור קשר עם אנשים שמכירים על אמצעי הגירה בלתי חוקיים לפלסטין. אולי ננסה את הדרך הזו.

23 ביולי.

כמה חברים עזבו למינכן להשתתף בוועידת היהדות ששרדו. אחד החברים גם קיווה למצוא את אחותו, ששמה גילה ברשימת ניצולי מחנות הריכוז שנשלחו אלינו על ידי הבריגדה היהודית.

אנחנו מתחילים לקצור

; *j I
. החבר ג'. חזר ק., ;. " •
' • "h" חבר.

nS n8 שלו סיסטט ד'

אחר

•J7M

ילד, משה, בא אלינו מיד

היה בבוכנוולד עד ה-0 iIL / פולין, •. הוא עשה זאת ואז חזר לפולין עם

יהודי צ'נוולד. הוא אמר אנחנו שפולין -J °F BU?TM8 אנטישמיות. הוא סיפר על ה X * «-U" —

et ,

ארגונים פולניים, כמו AK, k"

לצוד יהודים ולרצוח אותם ב-Tre ^The

רוב העם הפולני, כך הכריז משה, יש להם רעיון אחד בלבד לגבי היהודים: לחסל אותם. הם יהרגו אותם אם צריך, יתחילו פוגרום, יעשו הכל כדי ליצור פולין ללא יהודים. בעיירות קטנות אין יהודים; הם ברחו, בפחד, לערים. משה היה בצנסטוחוב ובלודז'. הוא עצמו חי פעם בכפר

קוסניץ, והוא חזר לפולין בתקווה לשוב הביתה; אך כאשר דיבר עם היהודים בלודז', הבין שהוא מסכן את חייו בגום, לבדו, לעיירה

קטנה כמו קזניץ', וכך גם מפולין. הוא נדד בדרכים או בימי סוורה, גנב מעבר לגבולות, והצליח להציל, חלק אוי ג'! לחזור לאזור בוכנוולד;

i

e 1א1

היו רבים מיהודי בוכנוולד שהיו אאונים,

כל היהודים, הוא אמר, רוצים לצאת

אז הוא בא אלינו.

פולין כמה שיותר מהר.

37

לאחר תקופת עבודה ומגורים משותפים, התברר שלא כל מי שנמשך לקיבוץ מותאם לחלוטין לבניית חיים קהילתיים אמיתיים. כך נוצרה קבוצה בתוך הקיבוץ שקוראת לעצמה האקטיביסטים. הפעילים חייבים להיות גרעין הקיבוץ, קשים ובריאים יותר מהשאר. תפקידו של כל חבר פעיל הוא לפעול לפיתוח המשמעת וגם לפיתוח החברות. עליו תמיד לזכור את הקומונה ולא את עצמו. נכניס יותר ויותר חברים מתאימים לגרעין האקטיביסטים, שכן זה יהפוך לקיבוץ בריא יותר.

4 באוגוסט.

קיימנו פגישה כללית של הפעילים, דנו בתוכנית העבודה שלנו וקבענו סט כללים.

אנחנו מקבלים תעודות!

אחר הצהריים הזה, הרב מרקוס הגיע סוף סוף עם חדשות טובות. יש שמונים תעודות בפריז, בוודאות מוקצות לקיבוץ בוכנוולד! יש! אי אפשר לבטא את הרושם שזה יצר על המשמעות מספיק *fuMest *n *er Word, היא

נס; הם שורטים את האדמה באצבעותיהם, אך האדמה היא ליבם הקרוע והמדמם. ככל שהם מגיעים עמוק יותר, הפצע נעשה מדמם יותר. החזקים עדיין יכולים לשרוד, אבל החלשים נשברים ונופלים לעצב עמוק ולעצב אינסופי. לפעמים, בזמן שהעולם ישן בשלווה, נשמותיהם החולות של האנשים האלה יוצאות לפגוש אחת את השנייה; הם רוקדים, שרים מנגינות שמחות בקולות עצובים, מתבדחים וצוחקים על שלהם מחלה.

חלוצה

הכוכבים הנופלים בקיבוץ שלנו

6 באוגוסט.

עלינו להודיע לכם, חברים אהובים, גברים ונשים, על הקמת מעגל בתוך מעגל, כי נולד בקיבוץ ארגון חדש: חברת הכוכבים הנופלים. למרות שידוע לנו מזמן שמדובר בקהילה של משוגעים, קודם לכן לא הייתה ארגון ברור ולא תוכנית לאלמנט זה. כעת, שניהם סופקו. שבת האחרונה? אחר הצהריים, אחד עשר חברי הקיבוץ חוו פתאום התגלות. למה, זה קרה לך, למה שנמשיך לחיות כמו בני אדם רגילים? למה לנסות לחקות את חיהם של אנשים רגילים שמעולם לא עברו ריקוד שטן כזה שלנו? זה לא טבעי, ואפילו מטעה עבורנו לנסות לגשת לבעיות אנושיות בכנות ובצניעות; זה לא נכון עבורנו לקשור את עצמנו לאנשים, לאדמה ולזמן. לא! אנחנו מזלזלים בגישה כזו. כי בגטו ובכלא השגנו נקודת מבט חדשה על החיים. הכל לשווא. תראו, אנשים קטנים, כמה חסרת טעם וחסרת תועלת היא ה-40 הכנה שלכם

עבד כ"אב"ק ונאמן" שלך

פעולה, $tJ1 < \text{טיפשי}$

W C . -

להבה קרה! אנחנו

כוכבים נופלים!

ג במקום סודי עמוק ביער ב-3" k L

צ'אברה ס. נבחרה פה אחד לכוכב הנופל. היא תראה לנו את הדרך, וברגע היסטורי יצרנו את החברה שלנו של הכוכבים הנופלים.

עצמנו שמות חדשים. הבנות הן ונוס, אפרודיטה, דיאנה, מינרווה, והבנים הם אפולו, מאדים, זאוס, נפטון, שבתאי, מרקורי ופלוטו. עם החדשות האלה

שמות שאנחנו נכנסים לחיים החדשים שלנו. ראשית, החלטנו על אופן הברכה שלנו: אנו מרימים את ידינו הימניות ומסובכים את האצבעות על ראשינו, כדי לסמן שהעולם הוא. משוגע. גם החלטנו על

דגל עם כוכב נופל במרכז. לא נאכל עוד יחד עם אנשים רגילים, אלא נאכל מטעמים מיוחדים בשולחן נפרד. גם יצרנו שפה משלנו, שכמובן לא יכולה להיות מובנת על ידי בני תמותה פשוטים. ובשעה 2 לפנות בוקר, כל לילה, אנחנו הולכים ליער למקום המפגש הסודי שלנו ומחליטים על גורל העולם. אחר כך מדליקים אש, שרים ורוקדים, ומבצעים טקסים לעצמנו. אנחנו עושים ספורט מהעולם הכנה והטיפשי. קיבלנו החלטות חשובות רבות, שיתבררו בעתיד. הפגישה הראשונה שלנו הייתה מספקת מאוד, כל כך מספקת שבכוכבים התנגשו זה בזה ב-ISS חזק.

מכתב מחבר בבית החולים ב-FUIDa חברים וחבורות היקרים: אני עוזב לזמן קצר בלבד, ובכל זאת זה מספיק זמן כדי לומר כמה קשה להיפרד ממך. ושאלתי את עצמי — למה זה כל כך קשה? ואני מאמין שאני יודע את התשובה. בבית החולים, לא אהיה בין היהודים. מחשבותיי חוזרות לעבר ומוצאות את עצמי בבית, עם הבלתי נשכחים שלי, ההורים, האחים והאחיות, הדודים, הדודות והבני דודים — כמה החיים היו טובים ומאושרים באותם ימים. אני רואה את עצמי עובד בחנות, ואז אני בבית הכנסת הקטן שלנו, שם התפללתי ולמדתי יחד עם חבריי. יש חג, ואני יושב יחד עם רבי ורבים מחסידים. הכל כל כך טוב, כל כך שמח... ואז מגיעה המלחמה; עולמי מצטמצם; אני כבר לא יכול ללכת לרב, אין לי את החסידים סביבי, אני כבר לא הולך לבית הכנסת, וחבריי כבר לא איתי, בלימוד ובפנאי. עכשיו אנחנו עוברים לגטו. יש רעב, קור ותשוקה. אמא, אבא, אחות, ימותו. יש פשיטות, עיכובים. הם לוקחים אותי ואת כל מי שעדיין חי. לוקחים אותי למחנה, ואז מכלא לכלא, אני לבד, לבד, מחכה מיום ליום שייקחו אותי למקום האחרון. אבל זו לא הייתה משאלת אלוהים. אני לא רוצה למות. אני משוחרר, ואני שואל את עצמי: למה? על מה? למה אני נשאר בחיים? זה בשבילי? בשביל עצמי? לא, אני לא יכול להרגיש את זה. במחנה אני משוטט מבסיס אחד לאחר, ובכל מקום אני רואה רק יהודים. ובהן אני רואה את אחיי ואחיותיי, ואני מתחיל להרגיש קרבה כזו ליהודים, אהבה כזו ליהודים ולכל מה שהוא יהודי, שאני יודע שהבית היחיד שלי הוא בתחושה הזו.

ואני מבין שכולכם כמוני. ובוזה אני מוצא את התשובה לשאלתי. לכן כל כך קשה להיפרד מכם, חברים, אפילו לכמה ימים. אבל אני מקווה שזה רצון ה-GocPs להביא אותי אליכם שוב בקרוב, ושניסע יחד לפלסטין.

פגישה שנייה אוקיי, הפעילים 6 באוגוסט.

לפגישה שלנו בחרנו שדה פתוח תחת שמיים שחורים מכוסים כוכבים. הרגע כרכנו את החיטה בשדה הזה; ועכשיו כולם לקחו אלומות וישבו עליהן במעגל, ובזמן שדיברנו גלגלנו את הגרגרים בכפות ידינו ונשנשנו אותם. דנו במעבר הקרוב לפלסטין עכשיו כשיש לנו תעודות, והסכמנו שהקיבוץ חייב להמשיך בארץ ישראל. נבנה אותה על יסוד בריא, כפי שהתוכנית החדשה שלנו הייתה. כבר מניבים פירות. דנו בנושא שני חברים שהיו אמורים לעמוד לדין על חוסר משמעת.

7 באוגוסט.

שני החברים נשפטו, הודו ברפיון שלהם והתחייבו להשתפר.

דיווח מברגן-בלזן

Xwg. IO

חברינו שבו מברגן-בלזן, שם 'יצרו קשר עם קבוצת חלוץ בקשר למעברנו לארץ ישראל. מה שהציגו לנו היה בלתי צפוי ובלתי יאומן; המסר שהם הביאו יצר משבר בקבוצה שלנו.

הם החזיקו בדעה הגבוהה ביותר של חברי הכחלון ב-Bergen-Belsen. אנשים אלה, אמרו, הם חלוצים אמיתיים, מוכנים להקדיש את עצמם ולתת בצד את הצרכים והרצונות האישיים שלהם, ולשים את צורכי העם היהודי בראש סדר העדיפויות. הם מאמינים שיש משהו חשוב יותר מההגירה שלהם לפלסטין. ראשית, הם מאמינים, שעליהם להיאבק כדי שפלסטין תיפתח לכל יהודי אירופה. הם משוכנעים שאסור לנו לקבל את שמונים התעודות שהוצעו לנו, אלא להחזיר אותן, שכן יהודי אירופה אינם יכולים להינצל על ידי שמונים תעודות; ובאמצעות קבלתנו, אנגליה תוכל לטעון שהיא עוזרת ליהודים. המשימה שלנו, הם מציינים, היא להמשיך את המאבק הפוליטי עד שכל השאלה היהודית באירופה תסתיים, ולא לתת לנו להיקנות בכמה תעודות. אנחנו צריכים להיות האחרונים לעזוב. ראשית, יישלחו אלה שמורלם הנמוך ביותר, כדי שיתחילו להחלים. החלטנו לקיים ישיבה כללית כדי לדון בשאלה זו.

אוגוסט.

כמה חברים מ-Bergen-Belsen באו לבקר אותנו בקשר לשאלת ההגירה לפלסטין. בערב קיימנו פגישה ודנו בכל היבטי השאלה. לבסוף הגענו למסקנה שעלינו לקבל את התעודות, אחרי הכל, ולנסוע לפלסטין כקיבוץ בוכנוולד. מספר טיעונים תמכו ב-tins view. ראשית, התעודות שלנו לא מגיעות מבקתה חדשה מהישן, כך שיש **44**

למעשה אין סיבה להדגים את Tk

הונפקו על ידי ממשלת אנגליה, למי שנים. עמדתנו עשויה להיות שונה אם, k

היום

העם היהודי. ב-J casr a

" u i o !

לפני,

, n-

י יכולת הדגמה

שנית, כמה נציגים של יהדות פלשתינה באו לבקר אותנו, כולל דובקין ו L ^{WIS} • ^{tie} [בריגדה, והם אמרו לנו את זה השנייה, עליהם לעבוד יחד למען עתיד העם היהודי. כדי לקדם את הרעיון הזה, עלינו להגר. הסכמנו לקבל את התעודות.

אוגוסט.

היישוב חיכה בקוצר רוח לשורדי אירופהליהדות, הוא חיכה לידינו, כעובדים, והוא חיכה לרעיונות שלנו. יש להדגיש זאת, שכן נשאנו איתנו לארץ ישראל את הרעיון שנולד בינינו במחנות הריכוז: כל היהודים חייבים למחוק את העוינות שמפרידה ביניהם

הקיבוץ עדיין ישן, כי אנחנו מרשים לעצמנו לישון מאוחר בשבת. רק כמה חברים היו בתפקיד — אלה שעבדו בדוכנים ובמטבח. מרחוק שמענו שיר. היו כמה קולות שרים. ואלה מאיתנו שהיינו ערים ראינו קבוצת נערות צעירות מתקרבת, מטפסות על הגבעה לכיווננו, שרות. יצאנו לפגוש אותם, בוכים שלום! שבת שלום! אלה היו הראשונים מבין חברינו החדשים מברגן-בלזן. שאר הקבוצה עלתה במעלה הגבעה לקראת הערב; יום שבת האונג שלנו כמעט לא הסתיים כשהדלת נפתחה ונכנסה נערה קטנה עם שלום ענק! אחריה

בא ילד, ואנו עוד אחד ילדה, עוד ילד וילדה כולם צועקים שלום! ומברך את כולם בהתלהבות במיוחד חבריהם שהגיעו בבוקר. הם נשקו את החברים והניחו את התרמילים שלהם ומיד התחילו לרקוד את הג'ונגליה, עם כל כך הרבה אש וטירוף שאנחנו, הזקנים, עמדנו מזועזעים.

חלק מחברי Bergen-Belsen הגיעו למלא את המכסה שלנו לפלסטין. האחרים נשארו כאן כדי להמשיך את קיבוץ בוכנוולד ולהמתין לקבוצה הבאה של התעודות.

עזיבה

בדרך

אוגוסט.

הרב מרקוס הביא לנו חדשות מפר"ז; שמונים התעודות שלנו אושרו סוף סוף במלואן. תכננו מיד לשלוח נציגים לפרנקפורט כדי לסדר את ההסעה שלנו לפלסטין, וגם לחפש את החומר האנושי הטוב ביותר למלא את החלק שנותר בקיבוץ כאן, ולהמשיך זאת ברוח עקרון האחדות הבסיסי שלנו.

אוגוסט.

פקידי ממשל צבאי בפרנקפורט כבר קיבלו הוראות לגבי תנועתנו. החדשות שלנו- הנציגים שוחחו גם עם נציגי UNRRA והמשותף. מלבד כל ההכנות הללו, אנו מתכוננים למסור את הקיבוץ לקבוצה הבאה. כבר יש לנו את גרעין החלוצים מברגן-בלזן, אבל מאחר שאנו רוצים שקיבוץ בוכנוולד ישלח יותר מחלק אחד מהחיים היהודיים, פנינו לארגונים אחרים וביקשנו מהם לשלוח אלינו אנשים. יצרנו קשר עם אגודת ישראל בברגן-בלזן, והם שלחו שתי בנות לקבוצה; והבנות הללו דאגו לכך שחמש עשרה מחבריהן יגיעו לקיבוץ בוכנוולד.

23 באוגוסט.

שני הנציגים שלנו הביאו חדשות מאכזבות מפרנקפורט. המייג'ור האמריקאי שם אמר להם שהמסע שלנו נדחה לעוד חודש. אחרי כל ההכנות שלנו, האפשרות לחיות עוד חודש בגרמניה נראית יותר מזי לשאת.

23 באוגוסט.

עוד בלבול. חמישה עשר גברים הופיעו היום, והכריזו כי UNRRA שלחה אותם אלינו ממינכן, עם הוראות להמשיך איתנו לפלסטין בעוד יום או יומיים. מכיוון שזה היה בניגוד לעצתנו מפרנקפורט, שלחנו את צ'ייבר גלאט למשרד UNRRA בפולדה. הוא הביא חדשות טובות. אנחנו אמורים לעזוב את פולדה למרסיי מחרתיים, שכן יש ספינה שיוצאת לארץ ישראל ב-1 בספטמבר.

מיד התארגנו לטיול. ה-T⁶ מחלק בין שלושה ^oups, כל אחד עם ea er. אנאג' היה אמור להיות מוכן עד מחר בצהריים.

TEE אורגנה לבעיות תחבורה, סגנון ב-con-^tn1 < ואחר לאספקה. אנחנו גם מבקשים מהוועדה להעביר את הקיבוץ למקום שלנו. ביום ראשון בערב הוועדה נפגשה עם קבוצה הבאה, המלאי היה

עם

”רי 1

* החברים החדשים התחייבו להמשיך את ה-Lytz^el באותה מטרה שהייתה להם כעת, ולאחר מכן מסיבת פרידה בהשתתפות שתי הקבוצות. אנחנו מדורה גדולה בגינה, שרנו ועשינו צ'מס ושרפנו את הצלב הקרס על המדורה שלנו, ואת ההורה והג'ונגליה עד הלילה הראשון.

27 באוגוסט.

אכלנו ארוחת בוקר מוקדם. בשעה 7:30 בדיוק, חמש משאיות של הצבא האמריקאי הגיעו. השתמשנו בשניים להובלת מטען, ושלוש המשאיות האחרות נשאו אותנו, יחד עם חמש עשר החברים ממינכן, לחיינו החדשים. קריאות "ניפגש שוב בארץ ישראל" התערבבו עם שירת התכווה כאשר חברי קיבוץ בוכנוולד שלחו אותנו לדרכנו. בפולדה, שני קרונות רכבת חיכו כדי להסיע אותנו לטולון ומרסיי.

6^6/*

אנחנו עזב את העיר הגרמנית פולדה, שר מילים חדשות מנגינה של שלום עלייכם, "אוי לכם הגרמנים", הוא שר. עלינו למכוניות. הם היו עתיקים, עם חלונות ro en^ וגגות דולפים; הכרנו כל אחד מהם היטב, בימים הגשומים של המסע הארוך שלנו, h^6 קטן, ו אנחנו היו צפופים מאוד; אבל האם הגשם והצפיפות חשובים לחלוצים בדרכם לפלאזין! אנחנו יודעים היטב שלא נמצא

49

L •

ארמונות למגורים, גם שם: אנחנו מתכוונים לעזור לבנות את הארץ. השקענו שעתיים לקטר שלנו, אבל נראה שהמנוע, בניגוד אלינו, לא חשש לפסס את הסירה במרסיי. לבסוף, המייג'ור היהודי-אמריקאי מפולדה קרא לפקידים הנדרשים והבטיח לנו את הקטר. פיי ושתי נשים מ-UNRRA ליוו אותנו מפולדה.

בהנובר, נציג ה-Joint פגש אותנו; ואז הוא דיבר עם ראש תחנת הרכבת על אבטחת קרונות נוסעים עבורנו, אבל לא היו כאלה, אז נצטרך לנסוע כמה ימים ולילות בדרך הזו. בלילה, הורדנו כמה לוחות שהכנו כדי להכין לעצמנו מיטות; אבל למרות שארזנו את עצמנו קרוב אחד לשני, כמו סרדינים, עדיין לא היה מספיק מקום לכולם להימתח. היינו צריכים להתחלק לשתי משמרות לשינה.

28 באוגוסט.

אנחנו עוברים דרך פרנקפורט, חוצים את הריין, מגיעים למץ, שם הייתה פעם כל כך הרבה חיים יהודיים. אנחנו מגיעים לננסי. ועדת האספקה שלנו עשתה עבודה קשה; אבל יש מעט מאוד מים בדרך, ואנחנו צמאים. בננסי, היהודים מתלהבים מהגענתנו ■ ומזמינים אותנו לקבלת פנים — יש לחם לבן לאכול, וכל מיני מאכלים אחרים. נפגשנו עם הוועדה היהודית, והם מראים לנו ספרייה של אלפי כרכים, אותם הם שיקמו אותה. אנו שומעים כיצד החיים היהודיים מתעוררים; ילדים יהודים רבים הוסתרו על ידי הצרפתים, ומספר יהודים מבוגרים קיבלו מסמכים אריים, וכעת הם חזרו לננסי. 50

איננו יכולים שלא להשוות בין הפולנים, שבעבור קילו של יהודים סוכר, הסתתרו ביער.

/»ג'. ג'ו.

לסוויניים המוכנים

לבגוד

עצרנו לשעה ב-er"; החיילים השחורים האמריקאים שומרים על קאם fS 77 סונרים.

הם גילינו שמדובר באנשי אס אס עם ברכת "1 1". ירדנו ב-0 דקות, ■, אם לא שרקנו

בשבילנו, היה TMנשאר X על הכביש.

לתפילות

בחשכת אירופה, כמה קרונות רכבת קטנים חצי שבורים נושאים מאה אנשים בדרכם לפלסטין, כל אחד מהם, לפני חודשים ושנים, שלח את ליבו הכמיהה לפניו למסע הזה, שלח את ליבו מאחורי גדרות תיל חשמליות, מאחורי חומות הגטו של מה שהיה פעם ביתו, ואפילו מהעולמות הפואטיים של הילדות. עכשיו הקרונות עוצרים וממתנים על מסילה צדדית איפשהו בצרפת. הדגל הכחול-לבן על המכונית המובילה כבר עייף מלהיראות לאורך כל כך הרבה ימים מעל פני כדור הארץ של גרמניה וצרפת. מרוח כפיץ ואבק, הוא תלוי חסר חיים על האדמה, משתקף מעל

מכונית, זה מאיר שורה שלמה של חלונות ושורה של עצים, E

1 הרפים מעטים

'אני.

טיפה של גן עדן כחול-כהה וסודית. הנה כמה

כוכבים • ואור חשמלי, תלוי על עמוד תאורה גבוה מעבר למסילה, החל להתנדנד, וגורם להתנדנד
שׁוֹי. הרכב, כולם ישנו. קרובים ולא נוחים במרחב הצר, לחוצים זה לזה, עייפים, החברים, בנים ובנות, נתנו את עצמם למלאך
השינה; כמו ילדים טובים הם מקשיבים לסיפורי המלאך: חיוך קטן עולה על פנים חולמיות, שם מישהו חולם שאולי עדיין יש
אושר, בסופו של דבר. בחוץ, המנורה מתנדנדת, ואורות וצללים, אורות וצללים נעים מעל החלום
פנים.

בחלון הפתוח עומד ער ער; הוא מצא תירוץ טוב — אין לו רון[^]; לשכב ולישון; כך הוא מספק את חוסר הסבלנות וחוסר
המנוחה שלו, כי לא יכול היה לשכב בלילה הזה. הוא עוקב אחרי הצללים הנעים בעיניו; מבטו נודד בין הכוכבים המקריצים, והוא
מתלהב מהירח החיוור, והוא מהורהר. הוא מנסה להבין מה לא בסדר איתו. הוא נזכר בדברים שקרו ובאנשים; הוא מביט בעברו,
ורואה את עצמו בחיים שבהם היה שונה לחלוטין מהיום.

... הייתה אחת עם שיער בלונדיני, ארוך וצמה, ועיניים שובבות וצוחקות.

... ואחת עם שיער כהה מסולסל סביב ראשה, ועיניים גדולות, עמוקות ורהוטות שדיברו על עצב, על $W7 \cdot a^S$ קפוליות
ואלטרואיזם... עם כל זוג עיניים, היה לו הבנה, ומזה נבנו חייו. הוא הרגיש, אז, כל מיני סחרחורות, רגשות שהרימו את נשמתו ועשו
כל יום

uui כן, כי הוא דמיין RJ לא מאמין לבד ב-DRE RCAT שמחה הייתה בלתי מושגת.
1 קורות חיים M^rr/1

Aⁿ היום, כאן, אורות וצללים משחקים על פניו של חבר שישקוע עמוק בשינה מתוקה, כאן לא הדרך לאותה ארץ ממש. בדיוק כך, משהו בלב הער מנסה לנוע דרך העבר דרך הלילה, מנסה להגיע להווה, מנסה לחיות ברגע הזה עצמו, עם ההבטחה המחייכת שלו.

אבל היום, כמו בימים האחרונים, שום דבר לא זו בו; דרך חוסר שביעות רצונו העצבני והחסר מנוחה, אף אחד לא הצליח להתקרב אליו, להיכנס ללבו. בימים האחרונים האלה, הוא הרגיש משבר בעצמו, משבר בחיים האלה ללא רגש, בחיים שבהם שום דבר לא יכול להרים את הנשמה לתחושה שפעם אהב, של ימים כמו חגים.

עכשיו, היום, תחושת המשבר שלו עברה, ובכל זאת הוא לא מצליח למצוא את עצמו שוב. לחפש כפי שירצה, הוא לא מצליח למצוא את עצמו.

הוא חסר מנוחה כמו אריה שגורו נלקח. הוא עומד על מדרגות הרכב, נותן לרוח לקרר אותו; הוא עובר מרכב אחד לאחר, מאדם לאדם; הוא שוכב כמה רגעים על ספסל, מקווה לברוח מהמחשבות, אבל הוא קם מיד, חסר מנוחה, חסר סבלנות. הוא מחפש את ה-se שלו,

* - • - • / ק'לבינקר א

הוא לא מצליח למצוא את עצמו יותר. הירח השתנה, פורש מנומנם, והעלים כמו כבשים עדינים נראים מתנוודדים מעט כאילו לשירת ערש; ראשו נעשה כבד, עיניו מתחילות להיסגר; הוא יושב במקום שבו עדיין יש קצת מקום, ונרדם. מלאך השינה לא היה לו סיפורים יפים, ולא טרח להמתיק את שנתו בחלום. הוא ישן בחוסר מנוחה; לא היה איפה להניח את ראשו, ולבסוף ראשו נפל קדימה. בלילה העמוק והשקט, הוא ישן. צללים אנושיים נעו סביב המכוניות; הם היו דוממים ככל האפשר, אך השמיעו קול שקט של לחישה; אפשר היה לחשוב שהם זוממים יחד.

... מלאך השינה הגיע אליו סוף סוף, אפילו אליו; המלאך לא הגיע עם סיפור, אלא רק עם קול, קול מוזר ומלודי שמעורר דימויים כמו פעמון מצלצל, שזור יחד עם כינור מנוגן להפליא, ומתערבב עם קריאת חצוצרה, ולפעמים מגיע חליל, כולם שוזרים את צליליהם בשינה. הצלילים נעים באוויר סביבו, כמו מלאכים על כנפיים לבנות ומשי; עכשיו הם מרחפים, ועכשיו רוקדים; יד זזה, עוברת לאחיזת יד אחרת, וראשי מלאכים זהובים מתנועעים לקצב המוזיקה כשהם נעים סביב ראשו, וכל פעימת כנפי המלאכים שולחת מעט מנשמתו לתוכו, כל תנועה מחזירה נראית לו רכה כמו משיכת ידיה של אישה אהובה. הוא "פייג" חיוך עולה על פניו, חיוך שמח. חמה/מתוקה, כמה מתוקה המוזיקה, כמה אהובה הרוח של המלאכים. הוא מרגיש מגע של כנף, וגם ל-ten te יש כנפיים ועף לאנשהו, נושא 54

אנחנו עולים על הספינה

H Rai,W

^X אנחנו *ched* ליון, שם היהודים הגיעו לתחנת "איל, הביאו לנו ענבים."

איי

~ הגענו למרסיי. אחרי שעתים! • • משאיות באו אלינו, ולמדנו שרבי מ' במרסיי ובאה לארץ ישראל hT^{\wedge} זה שימח אותנו מאוד. נסענו ברחובות הרחבים והיפים של מרסיי והגענו למעגל הסוואה. היו יהודים רבים בבסיס הנמוך, מגודר מגוררים, מחכים לנסוע לפלשתינה, ובצעד השני של המחנה עמדו הקוויסלינגים הצרפתים.

מחכה במחנה שלנו חברנו מבוכנוולד, מורדכי שטרייגלר, שהיה שם עשרה ימים, לאחר שהגיע מפריז להיפרד מאיתנו. בערב התקדמנו בפגישה; החבר סטרייגלר דיבר, תיאר את הקשיים הרבים שמחכים לנו בפלסטין וקרא לנו לא לאפשר לקבוצתנו להיפרד על ידי כל

מסיבות ביישוב, שבוודאי ינסו להפריד את מרקוס גם הן דיברו על אחדות, וזכרו את הסיפור הראשון של יעקב, כששכב לישון, \wedge כל אבן קראה לו, "הניח את ראשך עליי." עלינו לשמור על כוחותינו מאוחדים, הכריז, כדי להציל את יהודי אירופה,

בשעות המאוחרות של ישיבת ועדה, גילינו שיש לנו רק שבעים ושמונה תעודות, ולא שמונים, והיה צורך למחוק שני תעודות מהרשימה שלנו. הוחלט לעשות כל מאמץ

בבוקר מצאנו את המטען שלנו בשדה פתוח, סידרנו אותו מחדש ולקחנו אותו לספינה; לאחר מכן לקחו אותנו ממרסיי לטולון, שם היינו אמורים לעלות על הספינה; זו הייתה נסיעה של שעתיים בדרכי הרים יפות, שהזכירו לנו את סיפורי המכבים: הם בטח הסתתרו במערות בהרים כאלה במהלך קרבות הפרטיזנים שלהם, צפו בכל שיירה צבאית יוונית בדרכים וקפצו עליהן.

לבסוף הגענו לטולון, שם המתינה לנו ספינתנו. השמש הייתה חמה. עמדנו כמה שעות עד שהגיע תורנו, ואז עלינו לספינה, לוקחים איתנו את שני האנשים הנוספים. זו הייתה \$th "מטארואה", כלי תחבורה צבאי אנגלי. 3 בספטמבר.

הפלגנו מנמל טולון שבצרפת בשעה 19:30, וקהל גדול התאסף על החוף, ביניהם ראינו את חברנו מורדכי סטרייגלר... שרנו את 'האטיקה', ואלו שעל השוט הצטרפו בהתלהבות. ה"מטארואה" היא אוניית תובלה צבאית, שבדרך כלל נושאת כ-200 איש; כעת על סיפונה נמצאים 1000 פליטים, כך שניתן לדמיין את הצפיפות הזו. הפליטים מגיעים מארבעה מרכזים: שווייץ, בלגיה, צרפת ובוכנוולד. לכן, יש מגוון רחב של חומר אנושי: ישנם גברים ונשים זקנים עם ילדים קטנים, שקיבלו מקלט בשווייץ וכך ברחו משטר היטלר; יש אסירים שכל אחד מהם ניצל ברצף של ניסים; יש אפילו נשים עם פה צבוע וציפורניים מצופות לכה, ויש 58

אֲאוֹרִים עִם יָדִים מְחוֹסְפוֹת מֵעֲבוּדָה. רַעֲיוֹן הָאֲחָדוֹת שֶׁלָנוּ זֹכָה לְסִימְפָתִיהָ רַבָּה בְּקֶרֶב הַנוֹסְעִים, בְּמִיּוּחַד בְּקֶרֶב הָאֲסִירִים הַמְשׁוּחַרְרִים; אֲבָל קִצַּת קֶשֶׁה לְאֲנָשִׁים מְשׁוּיִיץ לְהַבִּין אוֹתָנוּ, כִּי הֵם לֹא עֲבָרוּ דֶרֶךְ מַחֲנוֹת הַרִיכוֹז, וְנִרְאָה שֶׁהֵם לִמְדוּ מֵעַט מִמוֹתֵם שֶׁל 6,000,000 יְהוּדִים. הֵם עֲדִיין שׁוֹמְרִים עַל הַשְּׁקֵפָתָם הַיְשָׁנָה, כֹּל אֶחָד עֲדִיין דֹּבֵק בְּפֶלֶג הַיֶּשֶׁן שֶׁלוֹ וּבְאִינְטֵרְסִים הַיְשָׁנִים שֶׁלוֹ.

מכתב לאחינו בפלסטין

לְאַחַר שֶׁחֲרוּרָנוּ מִמַּחֲנֵה הַרִיכוֹז, רַבִּים מֵאֵיתָנוּ נִשְׁבְּרוּ פִּיזִית וְרוּחַנִית; קֶשֶׁה הָיָה לָנוּ לְהַכִּיר בְּנוֹ כַּבְנֵי עַם יִשְׂרָאֵל, אוֹ אֲפִילוֹ כַּבְנֵי אָדָם, וְהִרְגֵּשְׁנוּ שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא מְסוּגָלִים לְחַזוֹר לְחַיִּים אֲזֵרְחִיִּים נֹרְמָלִיִּים. הִרְגֵּשְׁנוּ שֶׁכֹּל הַחַיִּים נִמְחָקוּ מֵאֵיתָנוּ עַל יְדֵי הַלְחָץ שֶׁל הַטְּרַגְדִּיּוֹת שֶׁעֲבַרְנוּ.

וּבְכָל זֹאת, לְמֵרֹת הַשְּׁהִידָה שְׂרַאֲיָנוּ, לְמֵרֹת שְׁנוֹת שְׁיוֹטָנוּ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת שֶׁל הַחַיִּים הַיְהוּדִיִּים, בְּנִינוּ קִיבוּץ כְּדֵי לְהַתְּכַוֵּן לְבֹא לִיִּשׁוּב וְלְהַשְׁתַּתֵּף בְּאוֹפֵן פְּעִיל בְּבִנְיַת מוֹלְדָתָנוּ. הִיא קֶשֶׁה לְבַצֵּעַ אֶת הַמַּעֲבָר מִחַיֵּי הַכֹּלָא הַמְדוּכָאִים וְהַמְּלוּכָאִים לְחַיִּים הַבְּרִיאִים וְהַקּוֹלְקְטִיבִּיִּים שֶׁל הַקִּיבוּץ; הִיא קֶשֶׁה לְשַׁקֵּם בְּנוֹ אֶהְבָּה לְעֲבוּדָה, לְעֲבוּדָה קֶשֶׁה וּמוֹעִילָה, אֲךָ בְּזָכוֹת הַרְעֵב הָעַז שֶׁלָנוּ לְחַיִּים תְּרַבּוּתִיִּים מְלֵאֵי חַיִּים, וּבְזָכוֹת הַקֶּשֶׁר הַחֲזָק שֶׁלָנוּ לְעַמָּנוּ וְלִידִיעָה שֶׁלָנוּ עַל מַה שֶׁעֲשִׂיתָ דֶּרֶךְ אֶהְבַּתְךָ הָעֵזָה לְאַרֶץ, הַצְּלַחְנוּ לְבָנוֹת קִיבוּץ שִׁיכוֹל לְהַדְגִּים לְעוֹלָם שׁוֹב אֶת הַלִּיבָה הַבְּרִיאָה שֶׁל הַחַיִּים בְּעַם הַיְהוּדִי.

הקיבוץ שלנו מורכב מחברים וחברות עם אמונות שונות, מאגודת ישראל ועד בטר, מעובדי אגודת ישראל ועד השומר הצעיר. ובכל זאת — ואנו רוצים להדגיש זאת — אנו חיים יחד בהרמוניה. חיינו המשותפים בנויים על הערכים התרבותיים החיוביים הטבועים בעם היהודי. גחלי בית השרפה, שמעשנים במשך שנים רבות, האש שבה עברנו, שרפו לנו לקח אחד, הניצולים המעטים של יהדות אירופה: עלינו לשים את האינטרס של העם היהודי מעל לשאיפות של כל קבוצה. המטרה הגדולה שלנו היא לבנות את פלסטין ואת בניית העם היהודי, ולכך עלינו להקדיש את כל מרצינו. עיקרון האחדות הזה הפך לקדוש עבורנו. אנחנו עדיין בעולם הפיזור, אבל אנחנו מתקרבים לפלסטין ומרגישים את עצמנו בתוך האווירה הפלסטינית. לכן, כששומעים שיש פיצול גדול למפלגות ביישוב, והיו מעל שלושים רשימות בבחירות לאספת חניבהרים, אנו מאוד מוטרדים ומודאגים. אנו חוששים שהבלבול של הפיזור עדיין תלוי כמו מגפה על פלסטין. האם המחיר הכבד ששילמנו הוא הדרך היחידה ללמוד לחנוק בעצמנו את כל האינטרסים הקטנים שעומדים בדרכו של האידיאל הגדול של עם יהודי מאוחד — בארץ ישראל?

אנו מגיעים לארץ ישראל עם קריאה חדשה — אחדות. בוכנוולד העניש אותנו, הרס אותנו, אבל בוכנוולד איחד אותנו; ועל הריסות החיים שהשארנו בוכנוולד, עזבנו את כל הנטיות האגואיסטיות החולות שלנו. אנחנו חופשיים מההסחות דעת האלה, אנחנו יודעים שעלינו לבנות קהילה חופשית של אנשים חופשיים להיאבק למען פלסטין חופשית.

לא הגענו עם: "1" אני >, ל- להיות נבנתה ב-am- /a th " קיבוצים
 לבנות בין השורדים לרוח זו אנו באים כעת לפאלסט; ", " «11 C' i i i, k < " rST פלשתינה לבניית קיבוץ
 בוכנוולד בארץ ישראל; ואנו קוראים לכל היישוב, אנו קוראים לכל המפלגות והקבוצות, למצוא אחדות, להיות כאחד, בבניית חופש

אנחנו מגיעים לארץ ישראל

ספט, ג',

החלטנו לא לנהל קמפיין תעמולה לרעיונות בפלסטין, כי התעמולה הטובה ביותר תהיה קיומו של הקיבוץ שלנו. הערב היה ראש השנה, והייתה לנו קבלת פנים נהדרת לראש השנה על הסיפון. רב-סרן קספי מהבריגדה היהודית נשאו דברים, ודוד שלתאל מהסוכנות היהודית, והרב מרקוס. היה גם דוד פרנקפורטר, שביצע את מתקפת הנקמה המפורסמת על מנהיג הנאצים גוסטלוב, והוא מגיע לארץ ישראל על ספינתנו.

שבת, והיום הראשון של ראש השנה, והיום שבו ראינו לראשונה את מולדתנו! אכלנו ארוחת צהריים מהירה, לקחנו את המזוודות ביד ועלינו לסיפון, אנימחכה בסבלנות למראה ארץ ישראל. ואז ראינו את החוף הרחוק. הרבה אנשים היו עם דמעות בעיניהם. כשהחוף התבהר, וספינות אנגליות עברו בקרבת מקום וקיבלו אותנו, פרצו קריאות שמחה רמות. בשעה 14:30 הגענו לנמל חיפה, שרנו. a, ואחריו הפורמליות עם נציגי ה-

הממשלה הבריטית, שעלתה לסיפון, התחלנו לעזוב את הספינה. מכוניות חיכו לקחת אותנו למחנה באת'ליט, שם היו אמורים לעבור את הטקסים האחרונים.

◆ ממכתב לחבר שעדיין באירופה

.. בעוד שעתיים נגיע לחוף. האם אני מרגיש את זה? כדי לומר את האמת, עליי לענות 'לא'. כמה שונה זה נראה לנו שהרגע הזה יהיה, בחלומותינו, לפני שנים. ואז, רק מהמחשבה על ארץ, ארצנו, הרגשתי את הדם זורם בעורקיי, ולבי פועם חזק יותר. ואז, דמיינתי את רגע הגעתי לארצנו, חלמתי איך אזרוק את עצמי על האדמה שבה אבותיי חיו, נלחמו ומתו. איך הייתי מנשק את האדמה ומחזיק אותה אליי. איך הייתי מתגלגל באדמה הזו, כמה הייתי רוצה בכל ישותי להיכנס אליה. כך דמיינתי שזה יהיה. ורק בדמיון של הדברים האלה, הייתי מרגיש בוער משמחה ואושר. כמה חלמתי על הרגע הגדול הזה! ועכשיו הרגע הזה חייב להגיע. למה אני לא מרגיש כלום? האם ייתכן שכל מה שחייתי ועברתי לקח ממני את היכולת להרגיש? האם אני כבר לא יכול להרגיש את זה שהיה כל כך עמוק בי? האם התמונה של תא הגזים והקרמטוריום עומדת בדרכי, והאם היא תמיד תעמוד ביני לבין החיים, האם תמיד תהיה חומת הפנים של אלה שנשלחו למותם? כי אם איני יכול להשתחרר ברגע כזה, אז מתי?

◆ כתוב בפולנית.

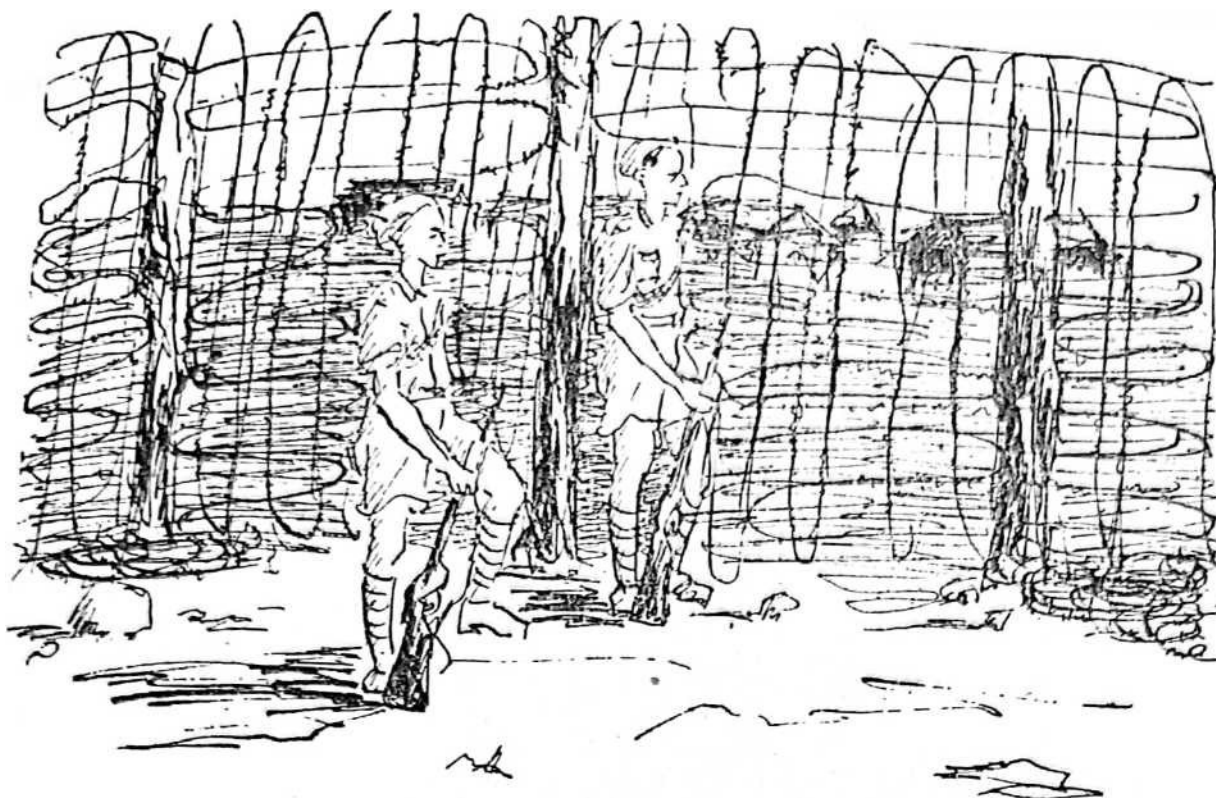
< כוח לא ידוע שלא הרגשתי שנים אחזו בי, עיני

שהם ראו ברגע זה
חבר, האם ייתכן שזה לא ברור, עדיין מוסתר באור>

, רגליי רעדו.
באופק, עדיין

H Q A T 7' כוונון מילים, גבהים ועמקים. האם אלה קווי המתאר של ארצנו? ברגע הזה הרגשתי, הרגשתי משהו עז, משהו בלתי ניתן להבנה, משהו שזעזע אותי החוצה מעצמי ומעבר לאובייקטיביות. ארץ! אני עומד מול המעקה. אני רועדת, איני יכולה לדבר, קשה לי לכתוב, אני לא רואה אף אחד, שום דבר סביבי, החלוצים הנרגשים, הנשים משוייץ שמכניסות במהירות את המגעים האחרונים לאיפור, הילדים הקטנים שאינם מודעים למשמעות הרגע ורצים הלוך ושוב על הסיפון, לכל זה אני מודעת במעורפל, אבל משהו כן קרה בתוכי, משהו נקרע, משהו חונק אותי. שפתיי החיוורות חוזרות שוב ושוב, ארץ, ארץ, ידי אוהזות חזק במעקה, עיני מעורפלות, אבל אני נאחז בימי למרות שאני מרגיש שזה דורש יותר וכוח; אני מרגיש שהרגע הזה יישאר איתי כרגע המאושר ביותר בחיי. באותו זמן יש בי אזהרה, כי כשאני מביט בחוף שמתבהר עם כל רגע, אני מבין שכל חיי יתמזגו דרך החלק הזה של הארץ; החיים שלי משתנים עכשיו, אולי לכיוון אושר ושמחה, אבל בהחלט הם משתנים, ואני חייב להיות מסוגל להכיל את זה. אני יודע שהעבר לא יעזוב אותי, ואני קצת מפחד. פעם רצימי להאמין בעולם, ב

עוד

את'ליט

מחנה נוסף

8 בספטמבר.

רכבת לוקחת אותנו מנמל חיפה ועוברת לאורך חוף הים. אנחנו מביטים למעלה, מהופנטים, אל האורות שעל הצוק הגבוה ואינם יכולים להפסיק להתפעל זה על יופיה של חיפה. אחר כך המשכנו לתוך הלילה ועוצרים בתחנה כלשהי. השם הוא את'ליט.

יהודים פלסטינים מחכים לקבל את פנינו, יש משאיות למטען שלנו, ויש כוכב אדום ואמבולנס לחולים. שארנו הלכנו בדרך גבוהה במעלה הגבעה, ואחרי זמן מה ראינו חוט תיל ושערים ושומר לפנינו. אנחנו מרגישים ריבו פנימי. ובכל זאת, אנחנו נכנסים למחנה; יש מיטות נקיות

צריפים, ויש ריח טוב בחדר האוכל, ויש מקלחות בשירותים. כמה טוב זה לנקות אחרי המסע הארוך, שבועיים בקרונות הרכבת הצפופים מעל גרמניה וצרפת והספינה הצפופה מעל הים התיכון. עכשיו אנחנו מרגישים את כל העייפות והלכלוך שלנו, וטוב שיש מספיק מים לרחצה ומיטה לבנה נקייה.

אתליט הוא מחנה עם הרבה צריפים מעץ, גדר כפולה של גדר תיל גבוהה, מגדלי תצפית בכל פינה, ומשמר משטרה בריטית מסביב. כאן כל המהגרים נלקחים ישירות מהספינה שלהם — למעט אלה שמצליחים להימלט בדרך. כאן, הבריטים מחליטים מי חוקי ומי זה לא חוקי.

השמש חמה מאוד מעל את'ליט.

אנחנו רואים כאן את אותם אנשים שראינו על הספינה — יהודים משווייץ, בלגיה, צרפת, וחברינו מקיבוץ בוכנוולד. חלק מהעולים רוצים להצטרף למשפחותיהם בפלסטין, אחרים רוצים להיכנס לקומונות, אחרים לא יודעים מה הם רוצים לעשות, ואנחנו — אנחנו רוצים ללכת ולבנות את קיבוץ בוכנוולד שלנו בפלסטין. עוד ייקחו כמה ימים עד שנעזוב את את'ליט. בינתיים, תנאי המחיה טובים מספיק.

הפגישות הראשונות בארץ

ספטמבר י'

על הדשא השרוף מהשמש מול מחנה 57, החברים יושבים בשורה לא אחידה, מאזינים לקול ראש הקיבוץ. הפגישה הראשונה שלנו על 66 הקדושים

VL RR? שלנו w,cX . r - " - " נגד רצונו. אנחנו " ? כי האם J cach מאיתנו שומר על ה-hat t- /,i!^^ * פעולות ו

מתגשמים של פלסטין. החלומות שלנו

!3, זה לפנינו . כעת כל אחד חייב לבחון, LW r°

?XT illy ^ccide? האם ה-Pefmit הטבעי שלו הוא XT? "משימה הוא מתגורר ב.U.

»d "»-

קיבוץ ראשון בכניסה כל קונפליקט בין ל WC הן משפחה, ושחפת *וו המסיבה שלו. עבור להתפרק בגלל הבדלים במפלגות. אסור לי במהלך הפגישה ירד הלילה. ישבנו " , , חזט מתחת לפנס החיפוש עדיין " " ר טר קוצני "a 2^" r " * "ג"י"ב - " *-- " «W^1 « S W

ספטמבר. אי.

פלסטין, שמעלינו היו השמיים הפלסטיניים.

החבר רוקאך מהיסטדרות, הפדרציה הכללית של העבודה, בא לפגוש את הוועדה שלנו, והציע שנצטרף להיסטדרות כקבוצת עובדים. אבל זה ייתן לקבוצה שלנו זיקה פוליטית. כשהסברו לו את עקרונות האחדות שלנו, הוא הביע רצון להיפגש עם כל הקבוצה, ולכן ב-2 בדיוק התכנסנו. בנאום ארוך, רוקיץ' סיפר לנו על ההיסטדרות, עבודתו ומטרותיו, וכל מה שחבר נכנס צריך לדעת. לאחר דבריו, כמה חברים דיברו על עקרון ה-o! אחדות ומשמעותה. רוקיץ' אמר שהוא מזהה ומכבד את האידיאלים שלנו. לא הגענו להחלטה לגבי הצטרפות להיסטדרות.

דובקין והרב מרקוס באו לאת'ליט, וקראנו לפגישה השלישית שלנו בארץ ישראל. רוקיץ, רא^ קצנלסון, אדה פישמן וכמה אורחים נוספים נכחו גם הם. בפתחת הפגישה הזכרנו לדובקין את ביקורו אצלנו בגרינגסוף, וכיצד הוא הכביד על ליבנו כשאמר לנו שעדיין לא יהיו לנו תעודות. ועכשיו התברר שהוא ידע כל הזמן שיש תעודות עבורנו, אבל רצה להראות לנו במעשים ולא במילים. ועכשיו היה לנו מזל להיפגש שוב בפלסטין. דובקין דיבר אז, והזכיר לנו שאנו נושאים מסר גדול בעקרון האחדות שלנו; הוא אמר שיהיו קשיים בדרכנו ושנאנשים וארגונים ינסו כעת להפריד בינינו, אבל שעלינו להישאר יחד.

צ'אברה א. דיברה; מכיוון שלא נכלאה במחנות הריכוז, אלא עבדה בגרמניה תחת מסמכים אריים מזויפים, לא ידעה דבר על גורל היהודים, לדבריה, והאמינה שאין עוד חיים. ובכל זאת, היא לא איבדה את תחושתה כיהודייה, אף שחשבה שהיא האחרונה באירופה. וכשהיא נכנסה לקיבוץ ולמדה על עקרון האחדות שלנו, היא הבינה שעדיין יש לנו כוח רוחני ואנחנו יכולים ליצור את התרבות שלנו, ושזה חייב להיעשות לפני שנקבל עמדות פוליטיות.

חבר ל. קרא כי זו משימתנו להגשים את המילים האחרונות שמיליוני יהודים זעקו ברגעי חייהם, כי כשהלכו

לקידוש ה', למוות בשם אלוהיהם, היו להם 68

כאשר החלוצים הראשונים הגיעו ליישוב מאירופה, ראו בהם אנשים מזורים ופראיים, אך הם השיגו את הטוב ביותר שהיה ב-P זה! הם היו בפנים, אבל אסור לנו לאבד תקווה על עקרון הטייץ; והיום אנו נמצאים במצב דומה שהיה גדול וחשוב כמו העקרונות שהביאו החלוצים הראשונים.

ספטמבר! 2.

בישיבה עם רוקאך הוסכם כי החברים שרצו להצטרף להיסטדרות יוכלו לעשות זאת, ואחרים יוכלו להצטרף למפלגות שלהם, אך בינתיים קיבוץ בוכנוולד לא יצטרף לשום ארגון, מלבד שאנו נצטרף לארגון הביטוח הרפואי, קופת חולים. היינו מתייעצים עם ההיסטדרות בכל הנושאים הטכניים הנוגעים להקמת הקיבוץ שלנו בארץ ישראל. בערב נפגשה רוקאך איתנו שוב והסבירה שההיסטדרות מחפשת מקום לקיבוץ שלנו ותעזור לנו לעבור את השיעור הראשון. לא יהיו לנו קשיים או דאגות לגבי התקציב ויהיו לנו הזדמנויות טובות לתעסוקה. היו לו שלושה מקומות בראש לקיבוץ שלנו — אחד בעמק ירדן, שטח פורייה מאוד שהיה בעבר בבעלות פרטית, אך לאחרונה נרכש על ידי קרן קיימת; המקום היה מוקף בקיבוצי, אך האקלים היה חסרון, שכן היה חם מאוד באזור זה. האם ניתן יהיה להקצות את חלקת הקרקע הזו לקיבוץ שלנו תלוי בהרצפלה, שיחזור בקרוב מחו"ל. האפשרות השנייה הייתה בית זיד, לא רחוק מחיפה; האקלים כאן היה טוב יותר, 70

יהודים שזה עתה קיבלו את המסמכים והדרכונים שלהם. כעת, בטיולים, אנו רואים רק את החברים מבוכנוולד ואת המהגרים הבלתי חוקיים שאינם מצליחים להשיג מסמכים מתאימים. עדיין אין לנו לאן ללכת, אבל רוקיץ' מגיע להסדיר את השאלה הזו. אנחנו מקיימים פגישה בנושא הזה. רוקיח הגיע, ועמו שני חברים מקיבוץ אפיקים בעמק הירדן. רוקיץ' מזכיר לנו שבמפגש האחרון שלנו החלטנו לא לאפשר לעצמנו להיות מושפעים מקבוצות חיצוניות, ולכן הוא חיפש סינתזה לבעיה שלנו, על ידי מתן הזדמנות לחיות יחד עם קבוצה אחרת וללמוד מהן. לכן הוא הציע שהקבוצה שלנו תלך לעמק הירדן ותגור ותעבוד בקיבוץ אפיקים. יהיו לנו חדרים משלנו וחיים קבוצתיים משלנו, אבל נהיה קשורים כלכלית לאפיקים לעת עתה: נעבוד בשדות, בגנים, בחלב, בנגרות, בכביסה, נעשה כל סוג של עבודה יחד עם חברי אפיקים, וכך תהיה לנו תקופת ההכשרה שלנו. אחרי שנה נוכל להמשיך לבד בדירה שלנו. כל הדרישות שלנו, אוכל, בגדים וכו', יוקצו דרך אפיקים לוועדה שלנו שתעזור לנו להתמקם; ובסוף השנה, חברי אפיקים יעזרו לנו להקים חווה משלנו. אז נהיה לגמרי לבד. לגבי האקלים החם, הוא היה בטוח שנתרגל אליו, כי היו חמש עשרה קיבוצים בעמק יורדה, כולם בריאים.

חבר ר' — אבל אנחנו רוצים חווה משלנו.

רוקיץ' — כרגע זה לא אפשרי. אנחנו צריכים להגיע ל-72

Je3fn איך אתה, ומה JIer

להמשיך יישוב שלם. 7

חבר ג' — אם אנחנו במצב . »

דווקא בעמק הירדן^{an^o^er} קיבוץ, רוקח — שם, אין I"i אחר

חדר, עכשיו, לקבוצה של האנשים שלך" '

חבר ל --* — ארק תר^

החמש עשרה בעמק הירדן? 8 US° קומונים amon g

Hh^ V סינאגוג ב

אפיקים טף פ ב ר ה־ד־0X האפס, האמצי' נמצאים באפיקים בשנה של ההכשרה המקדימה שלהם.

חבר או — האם יש עבודה שטחית?

רוקיץ' — כן. יש גם מפעל, ויש סדנאות.

חבר מ' — מה בעצם יש לנו כאפיקים?

רוקיץ' קודם כל, תקבל קבוצת בקתות, ובזמן שאתה שם, תוכל לבנות את מה שאתה צריך. אפיקים נמצאת 125 קילומטרים

מכאן.

חבר ס' — אחרי שש שנים במחנה הריכוז, האם לא יהיה לנו קשה לחיות באקלים כל כך חם?

רוקיץ' — הפחד מהאקלים הוא בעיקר מנטלי. בקיבוצים אחרים באזור, כבר יש אנשים מבוכנוואלד.

חבר Z — אין באמת ברירה. בואו נקבל את ההצעה.

חבר מ' — אני מציע ששישה חברים ילכו ויבדקו את המקום.

אפיקים חבר — אני לא רוצה לשכנע אותך לשום דבר. אבל אתה צריך לדעת כמה דברים עלינו.

אפיקים קיימת כבר עשרים וחמש שנה כקיבוץ ואנחנו נמצאים בשטח ההתיישבות הקבוע שלנו כבר שלוש עשרה שנים. יש לנו מטעי בננות ותפוזים, חלב גדול, גינות ירקות, מפעל לדיקט, מפעל קופסאות, מפעל תחבורה מוטורית, סדנת מכונות וסדנאות נוספות. פעם המקום שלנו היה שדה שומם, ועכשיו הכל ירוק. נכון שחום הקיץ חזק מאוד, אבל אנשים יכולים לגור שם. ילדים חיים טוב מאוד גם באקלים שלנו. לפני כמה שבועות, עשרים אנשים הגיעו מברגן-בלזן לאפיקים. בכל עמק הירדן חיים כיום יותר מ-5000 מתיישבים. באפיקים יש לנו 800 אנשים. עקרון האיחוד שלך הוא חדש, ואם תצליח איתו, אני לא יודע, אבל קודם צריך להיות מסוגל לשמור על הצד המעשי של קיבוץ.

חבר ל' — האקלים לא צריך להפחיד אותנו, חברים. כל מה שעלינו לעשות זה לשלוח ועדה לבדוק אם יש מקום להתיישב שם. כמו כן, עלינו לזכור שנהיה תלויים בקיבוץ אפיקים, ועלול להיות סכנה שניטמע בקיבוץ שלהם ונאבד את הזהות שלנו. אפקים השני חבר — אתם מאמינים באחדות שלכם, חברים, אז למה אתם חוששים מאפיקים? האיחוד שלך הוא בין חברים דתיים ולא-דתיים; תהיה חופשי לגבש את רעיונותיך, מבלי להיות תלויים באפיקים לשום דבר מלבד עזרה חומרית. וכל אחד מכם יוכל ללמוד לעבוד בכל ענף בקיבוץ: זה ה- * העיקרי באפיקים ייתן לכם. חוץ מזה, כמובן, תקבל את אותם יתרונות תרבותיים כלליים כמו כל 74

ההרצאות של וילד. ותקבל מדריכים ב-taininen»

עברית. iSj אנחנו רוצים T0 המשיכה On שלנו

חבר ג'

111 הוכך — הקיבוצים בעמק הירדן יכניסו את עקרון האחדות שלכם.

"חבר ג' — במקומנו, היה לנו יותר משלושה רצונות לעבוד, כי היינו עובדים עבור עצמנו ולא היינו תלויים באף אחד.

רוקיין' — אנחנו לא יכולים להקצות לך אדמה עד שנדע שאתה מסוגל להתיישב איתה.

חבר א' — החבר מאפיקים שאל אם אנחנו באמת מוכנים לחיות יחד. לחלקנו יש קרובי משפחה בארץ ישראל, ובכל זאת הם מעדיפים להיכנס לקיבוץ כדי לחיות. זה מספיק הוכחה שהרצון נמצא בנו. אז למה התגובה שלנו כל כך איטית? כי בנינו את כל התוכניות שלנו על הרעיון של לעבור לאדמה שלנו, ועכשיו נהפוך לתלויים בקיבוץ אחר. עם זאת, אני חושב שזו רעיון טוב. אנחנו צריכים להיכנס לקיבוץ אחר וללמוד לא רק לעבוד אלא לחיות. בטח, אנחנו צריכים תקופה כזו; אחרי היינו בכלא, אנחנו עדיין לא מוכנים לצאת לדרך לבד.

חבר א' — אין צורך בדיונים כל כך הרבה. נשלח את הוועדה שלנו, והם יראו את התנאים במקום, ואז נוכל להחליט.

— חברים, בואו נלך לבסיס 57 ונקיים פגישה נפרדת, ונבחר

ועדה שתגיע לאפיקים מחר.

יושב ראש

הלכנו למחנה 57 ובחרנו ועדה של חמישה.

דוחות הוועדה

18 בספטמבר.

בילינו את כל הבוקר בקבלת דרכונים מהמשטרה. אחר הצהריים, חמשת חברינו עזבו עם רוקאצ'ה לאפיקים.

19 בספטמבר.

בערב, חבר נכנס לפתע לבסיס והודיע ששליחינו חזרו. הם חיכו ליד השער כי השומרים לא אפשרו להם להיכנס למחנה. הלכנו לשער. אחרי כמה רגעים, המשטרה נכנסה עם חברינו, וקיימנו פגישה ליד השער. חבר א' דהכתב את מה שראה באפיקים — גן עדן! לדעתו, כל מה שהיינו צריכים לאימון הסופי שלנו נמצא שם במיטבו, לא רק לחיים החומריים, אלא גם לחיים הרוחניים שלנו. הוא נתן לנו את אותו מידע שקיבלנו מחברי אפיקים, אבל הוסיף שהכל יפה, ירוק דרך ההשקיה, והוא פשוט מוקסם. בזמן שהוועדה שלנו הייתה באפיקים, התקיימה פגישה שבה חברי אפיקים דנו האם לקבל אותנו או לא. במהלך הדיון, חברי הוועדה שלנו חיכו בחוץ. אז קראו להם, וכל אחד הורשה לדבר. השיחות שלהם השאירו רושם רב בפגישה, והחברים הסכימו לקבל אותנו. נ., בדיווחו, סיפר שבדק שני מקומות נוספים: בית זיד, ליד חיפה, ופרדס חנה, בין תל אביב לחיפה. אבל בשני המקומות לא היו תנאים טובים במיוחד לאימון שלנו. חבר ז.

נתן לנו ^רושם של אפיקים. היא סיפרה על הספרייה הגדולה עם ספרים בכל השפות ועל בתי הילדים. יש המון ילדים, היא אמרה, וכולם יפים. זה סימן, .
עם סיום הפגישה, חמשת חברי הוועדה שלנו נאלצו לצאת מחוץ לשער; הם כבר לא יכלו להישאר במחנה כי הדרכונים שלהם נחתמו. הם יצטרכו לבלות את הלילה בחיפה.

----- < ___”

הוא פשוט גן עדן.
הוסכם פה אחד ללכת לאפיקים. החלטנו לנסות לצאת לדרך מחר, כדי להתיישב לפני סקוט'.

אנחנו עוזבים אתלית

בזמן שהיינו באולם האוכל, ל. פרץ פנימה, מודיע בהתלהבות שזה היום שבו קיבוץ בוכנוולד עוזב את אתליט! אנחנו צריכים לסיים את הארוחה ולארוז את התיקים מיד. אוטובוסים היו בדרך. אולם האוכל הפך למהומה של צחוק, שירה, בכי, צעקות. חי קיבוץ בוכנוולד, חי וקיאם! שרנו.

ליד השער, פתאום הייתה ערימה של שקיות, תיקים, תיקים — כל מה שהבאנו מחו"ל מאירופה. ואז הופיע האוטובוס — אוטובוס של אגד. העמסנו את המזוודות על הגג, הדרכונים שלנו נמסרו, עלינו לאוטובוס ויצאנו מהשער.

□אמנות שלנו. האוטובוס השני לא הגיע, מרדיס נאלצו להמתין. התקלחנו שוב ואכלנו ענבים. ישבנו ליד התיקים ודיברנו.

כלומר — רק { חלק

מהחברה

שעה, שעתיים. והנה הגיע האוטובוס. ועכשיו האחרון מאיתנו יכול

77

לעזוב שוב, מזוודות, דרכונים, בדיקה אחרונה בשער, ולבסוף, סוף סוף, אנחנו יוצאים אנחנו רואים שדות מוארים בשמש סביבנו, פה ושם עצי דקל, גבעות לא רחוק — אנחנו בחוץ, לנצח חופשיים ממחנה, מתיל תיל. יש כל כך הרבה שמש סביבנו שאנחנו חצי עוצמים עיניים. האוטובוס שלנו מחליק במהירות עמוק יותר ויותר לתוך האדמה שלנו, ודרך החלון הפתוח רוח חמימה ומתוקה מקבלת אותנו, מלטפת אותנו כמו מים. הכל טוב, אנחנו שמחים, אנחנו רוצים לחבק את העולם אלינו. אז ככה זה להיות חופשי בעולם, להתמלא בצחוק, להיות מאושר.

עכשיו הנה הים, בהיר וגדול משמאלנו, הנה היא, מלכותית ורצינית. הדרך מתקרבת יותר ויותר לים, ואיננו יכולים להפסיק לתהות על בהירותה הכחולה-ירוקה, ואנו מרגישים שהתרגלנו לאהוב את הים הזה, היינו רוצים לצאת שוב, רחוק אל מימיו הסודיים, אך בסירה קטנה, קרוב לפני השטח שלה, כדי שנוכל לגעת בים בידנו, ולהרגיש את המים. חיפה. בתים גדולים ויפים, ורחובות עם עברית

שלטים, שוטר ערבי לבוש היטב, אנגלי, ערבי זקן ועני,

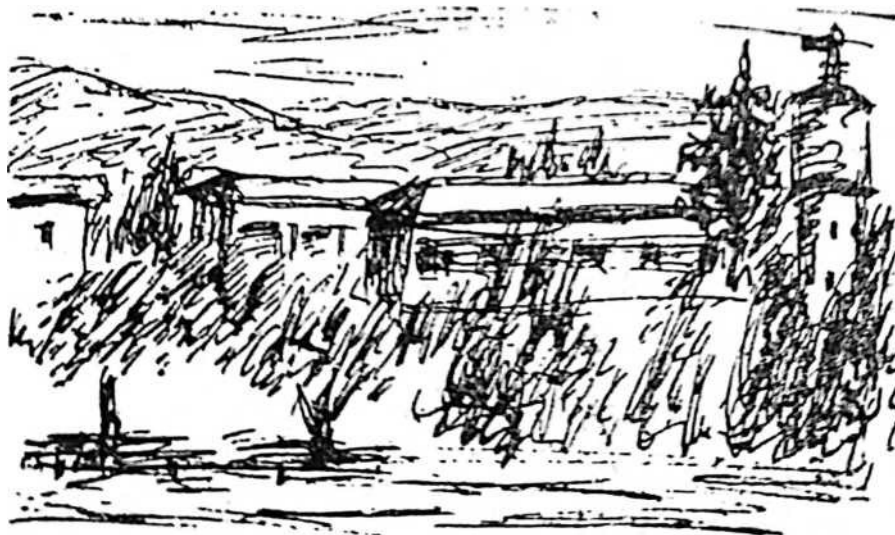
a יהודי; הרחובות היפים של חיפה וונינס והבתים דוהרים לאחור, ויש שדות, שדות

בהירים, שטופי שמש ויבשים. ובכל מקום, לאן שהעיניים מסתובבות, יש גבעות, גבעות חשופות. חלקן הן אוי, כוויות שמש, יבשות. אין ירק טרי בכלל- w שם, כפי שראינו בכל צעד בפולין. זה נוגע בלב. האם זו האדמה שלנו? האדמה השרופה הזו! למה, מה שאכלת? למען העם היהודי והארץ היהודית. קרני שמש עזות וחמות פוגעות בגבעות השוממות; כל האזור פועם בים של ליוט. ; - «ריל.

בים של אור. הכל דומם.

תנועת רכבים, ובונים ערבים ישנים
 aonkey "" g"" y"qUIe ושיירת גמלים נגררת לאט ובכובד ראש. מדי פעם אנו עוברים
 ליד אזורים ירוקים, רואים כתמים לבנים, של אנשים העובדים בגילאי $f J J r f j^{V1}$ של שדה. ועוד,
 ואז עוד שדות עירומים, יבשים וגבעות שוממות; תחושת $c^{\$ret}$ ארוכה וכואבת שוטפת אותנו במה שהפך לארץ החלב והדבש.
 האוטובוס נוסע במהירות. והנה אנחנו ליד נהר. זה הירדן. בדיוק. אתה זוכר איך פעם בבית הספר למדת על הנהר הזה,
 ודמיינת איך המים הקדושים זורמים ושאיגים. עכשיו כשאתה רואה אותו, אתה מבין שדמיינת אותו כרחב, חי וחזק יותר.
 האוטובוס עוצר ליד מחסום אבן. שוטרים אנגלים וערבים נכנסים ובודקים את הדרכונים שלנו; אנחנו נוסעים הלאה: יש
 גשר, גשר נוסף, ויש לנו הצצה למבנים בטון עצומים, עם מי הירדן כלואים בתוכם. עבודות החשמל של רוטנברג מופיעות, מתוך
 רקע של עלווה ירוקה. שוב, הכביש עובר בשדות רחבים ומיובשים בשמש, ריקים מחיים. ועכשיו האוטובוס פתאום פונה מהכביש;
 אנחנו רואים שביל עצים שמוביל למגדל לבן ויפה. אנחנו נוסעים דרך שער ועצרנו. זו אפיקים.
 וזה כמו בסיפורי אלף לילה ולילה. גן עדן. כמו נווה מדבר במדבר. גן מעובד ענק. בתים לבנים קטנים וידידותיים, צפים בים
 של ירוק. חדר האוכל הגדול והמרהיב, כמו אי. הנה

הם מדרכות בטון; והולכים בשלום ולצידם תושבי אפיקים בבגדים נקיים, מדברים, מתלוצצים, בעוד ילדים גדולים ומעט³ קיבלנו מקומות זמניים בחדרים פנויים בבתים הלבנים, וחלק מאיתנו בקוטג' מעץ. אנחנו מתקלחים במים חמים ומחליפים בגדים. בערב, חברי אפיקים ערכו לנו מסיבת קבלת פנים באולם האוכל. רבים מחבריהם³ כמו גם שלנו, דיברו על הגעתנו מהגיהנום של גרמניה לארץ הזו. שרנו, אכלנו פירות, ממתקים, ומיץ לשתות. הרגשנו שאפיקים קיבלו אותנו כאחים. מאיר אחובל

ב-AFIKIM

להתיישב

2 בספטמבר^א.

היה הרבה מה לסדר כשהתחלנו את חיינו החדשים. כינסנו אסיפה כללית ויושב הראש הזכיר לנו שזו הייתה חובת הוועדה הקודמת שלנו לשרת עד שנקבל את מקומנו בפלסטין. כעת עבודתו הסתיימה, והגיע הזמן לבחור ועדה חדשה. אחת השאלות הראשונות הייתה ארגון האספקה; החלטנו שעדיין לא כדאי לרכוש את רכושנו במלואו, אלא להניח ולסמן את חפציו האישיים של כל חבר. מכיוון שעדיין לא היה לנו מטבח נפרד לקבוצה שלנו, החלטנו להקצות חברים לעבוד במטבח אפיקים. ואז עלתה שאלת סיבוב הופעות ברחבי המדינה. זה מקובל

----- החלטנו ש

עשרה ימים, ושהחברים שאנו מנוסים במקצועות בסיסיים, כמו נגרות ועבודת כלים, יישארו כדי לסדר את העניינים. אחרי ה-[^] חבר חיים הלך ליצור קשר עם מנהלי 'Afik' בנוגע למשימות העבודה של אלו מכם שנשארו. חברי האפיקים גם דנו בשאלת הדיוור: הם הראו לנו קבוצת בקתות

אינאט קויו

והסכימו שיש לפנות אותם עבורנו. חדר אחד הוקצה לאספקה, אחת הבנות שלנו מונתה למוכרת, ונערה מאפיקים הוזמנה להראות לה איך לארגן את העבודה הזו, כדי שתוכל להתחיל למשוך אספקה ולסדר את מחיינו רבעים.

30 בספטמבר.

ביום שלישי האחרון כל מי שהיה בריא (ארבעה חברים מאושפזים) יצא לעבודה. חלקם עבדו בבניית אסי מבנים, וחלקם עבדו בשדות תחת שמש האש החמה של עמק הירדן. הם חזרו הביתה עייפים מאוד; החברים התביישו להודות בכך, אך חיוכיהם החיוורים סיפרו הכל. למחרת, זה היה אותו דבר, אבל תוך כמה ימים הם התרגלו לשגרה וצחקו על העבודה שלהם.

הייתה לנו פגישה עם מורה העברית שלנו, חבר של אפיקים. הוא חילק אותנו לקבוצות שונות, קבע לוח זמנים לשיעורים. כל ערב אחרי השערות> תלמד עברית. פעמיים בשבוע נעזוב 82

$e \text{ time for } \text{ror} \wedge \text{ucationaj}^{\text{TM}}/$
; בצהריים כך ש-1°hav
הלך

פעילויות.

שני שבת בתוך $A C f \cdot a$ ל
כ- אנחנו קוראים לזה. רחצנו א"גה, א"א, א"י, ater^, ו בדרך הביתה אנחנו מתכוונים ' *גרועי '»1»
הופיע ב-Daganian A

אוקטובר, א'.

על הראיונים

בית זרא. ב הקיבוץ הזה שם, הגענו לאנשים ש הגיעה מצרפת ל-F°Uf> °t/°Ung Ind - a ->1-

שלנו לקחו

U של ת"מ «» - " - li, לאחר שבזבו האוט בית — די רעב.

6

אחרי הארוחה, ישבנו בשדה שבו דישנו במהלך השבוע. כמה מחברינו שחזרו מהמסע ברחבי פלסטין דיברו

על מוזיאון, ואז היו גלויים, והרגשנו קרובים

היחסים נסענו לדאגניה ב', ולעברו. היחסים

ביישוב.

בין ערבים ליהודים, וכיצד ניתן להגיע להבנה טובה יותר; דיברנו על הצרות

ולבסוף, נפרדנו. מחר, שוב לעבודה.

זמנים חרדים

לאחר שהיינו רק כמה ימים באפיקים, שמנו לב למשהו מטריד ומוטרד בקרב חברי אפיקים; זו הייתה אווירה שלא חשבנו

למצוא בביתנו. ואנחנו כבר כאן, למה יהודי פלסטין תמיד נראים עסוקים. מצד שני, הם נראו כאילו הם נראים מבולבלים

83

, ייתכן שזה יקרה; הוא לסרוג את זה יחד, "ת. כאן היה משהו שלא הרגשנו) [5X] 17Pfl Thp «Ptepari»g^v להיאבק להסרת הנייר עם ה-Paper •hitc

כן, יש קשת אדירה, זמנים לא נוחים בדרך.

וזה מסביר את הפנים הרציניות של חברי אפיקים. אין בהם פחד, מה שקורה. פונג, רציני ונחוש. ויש תחושה שזה הגיע דרך לוגיקה בלתי נמנעת; תמיד/- הדברים כבר תוכננו, והכול היה מוכן ברצינות רבה. האם זה לא המקום האמיתי שלנו להיות בקיבוץ, בתוך כל הגורל הרע הזה? כי גורל היהודים עוקב אחרינו, אפילו לארץ ישראל. עברנו הרבה מחוץ לפלסטין, אבל מעולם לא הראינו יותר מדי מיליטנטיות הרואית. אנו מתביישים בכך בעברנו; וכאן לא נהיה עוד אשמים, לא נברח מגורלנו: בואו נראה שאנו יודעים כיצד למות, אם דרך מותנו נוכל להביא עזרה לאחרים, אבל נמות עם זרועות בידיים ולא כמו כבשים בטרבלינקה. המקום שלנו הוא בשורות הלוחמים.

מהי הדעה בפלסטין לגבי וולד? קיוונו שהיום המוקדם שלנו יעבור בשקט ו להתחיל לעבוד ולבנות את העולם שלנו •
אחדות, ,
כתבה הרבה עלינו ועל ה-P שלנו^{RL}
ANJ הם הראו סימפתייה
מפלגות איחלו לנו הצלחה. אבל איך זה עם הפלגים והסיעות בפלסטין? כאן, נראה שזה

שונה. נכון שהם קיבלו אותנו בחום ובכבוד, אך הם נראים ספקנים לגבי משך התוכנית שלנו. פועלי ציון והמזרחי והאגודת ישראל נראים כאילו יש להם ספקות גדולים לגבי הקיבוץ שלנו. את זה הבנתי בזמן שטיילתי, דרך פלסטין, שוחחתי עם אנשים שונים באוטובוס ובמקומות שונים. ובכל זאת, למרות שהם מטילים ספק בנו, כולם חמים כלפי הניסוי שלנו ומאחלים לנו הצלחה.

6. OcA

מספר חברים שמצאו קרובי משפחה בארץ ישראל לא שבו מחופשתם, כאשר משפחותיהם שכנעו אותם להישאר איתם. אחת הבנות, ג', כתבה מכתב לקיבוץ, וסיפרה לנו שעכשיו, אחרי שנים של בדידות, היא מצאה את מה שהיה לה בית. היא הייתה מוקפת בחום משפחתי ואהבה, ולא יכלה להתגבר על הצורך שלה בכך, אז נשארה עם משפחתה. אבל כמה ימים לאחר מכן היא כתבה לנו שוב מחיפה, והמכתב הזה היה שונה לגמרי. היא עייפה מהעיר, אומרת ג', ומתגעגעת לחבריה בקיבוץ. נראה לה טיפשי לשבת חסר מטרה ליד שולחן בבית קפה, שעה אחרי שעה, או ללכת לריקוד אופנתי. ההורה פי אלף טוב יותר. ולגבי היונגליה שלנו, אין השוואה. קיבוץ בוכנוולד חי וקיאם! קום וחי! היא חוזרת. אבל חלק מהאחרים לא חוזרים.

הסיבוב היומי

12 באוקטובר.

הימים עוברים באפיקים. החיים הפכו לנורמליים. אנחנו 86

שדה, במטעי הבנויות, במשמר 'RK¹ * מחסן הדגים, במטע התפוזים, גפן *
 ענפים רבים נוספים של אפיקים, כל *uzorV r * FD ל-WC יש את
 השיעורים שלנו ב עברית, ו אחרי
בתוך קשרים קרובים עם רבים מחברי אפיקים, עם קבוצת הנוער בוכנוולד בבית זרה, ועם קבוצת
 נוער כאן באפיקים, שכללה נערים ונערות פולנים שברחו בתחילת המלחמה ונדדו ברוסיה,
 המזרח ואסיה, ולבסוף הגיעו לארץ ישראל מטהראן.
 מספר מהקבוצה הראשונה שלנו חזרו מהחופשה, והקבוצה השנייה יצאה.

החיים ממשיכים. חדר האספקה פועל היטב וכולם מרוצים ממנו. הבתים שלנו עדיין לא מספקים, כי הבקתות לא
 במצב טוב והחדרים ריקים. אנחנו צריכים רהיטים. אה, אנחנו מרגישים מחסור חזק בחדר ישיבות משותף, מקום שבו

YC uur le\$sons^ בעברית . אלוב*.

"RC" מתקדם. כל כמה ימים, יחד עם "C 8 omrades" של אפיקים", אנחנו רואים
 סרט או סרט; לעיתים קרובות עובדים, אנחנו c^1 או wa^ t0 קיבוץ קרוב^; ולעיתים הוא
 משתתף בהרצאות של חברי אפיקים לנושאים חשובים הקשורים לחיינו כאן.
 ל-n° ' > למדנו על עמק הירדן
 ' מתיישבים, על השיטות בהן השתמשו לקרב Sn אני 'א על הגירה,
 על המצב ב אבא- fX 'על האינטרסים של המעצמות הגדולות בתוך ה S,,r
 מזרח, ומקום פלשתינה ב-«o.hpoteen TOfU» 'S-«1 W«^c -W
 תודה

נוכל להתכנס להרצאה, לדיון, או פשוט לשבת ולקרוא.

כולם חזרו מחופשה. הייתה לה פגישה כדי לפתור הרבה בעיות. קודם כל, לגבי הכשר? ! «:אני מהחברים האורתודוקסים השתכנעו

, "■!!-- -

אי אפשר להכין ארוחות כשרות באמת במטבח של אפיקים. לבסוף, הרוב החליט שאין צורך להתעקש על מטבח נפרד לחלוטין; אבל זה צריך להכין את האוכל שלנו בנפרד במטבח הכללי, ולתת לנו להתיישב בשולחנות נפרדים? אולם האוכל הגדול של אפיקים. הסכמנו לשמור על השבת במנוחה מוחלטת. החלטנו לכתוב מכתבים לאלה שלא חזרו מהחופשה, להודיע להם שיוסרו מרשימת החברים שלנו אם לא יחזרו בימים הקרובים. כך, יהיה ברור סוף סוף מי נמצא ומי לא בקיבוץ.

19 באוקטובר.

הוועדה שלנו נפגשה עם ועדת אפיקים שהוקצתה לטפל בענייני בוכנוולד. חברי האפיקים הסכימו להקצות לנו חדר מיוחד במטבח כדי שנוכל להכין ארוחות כשרות לחלוטין, ולשים לנו אזור שולחנות באולם האוכל. הם גם הסכימו לספק לנו עותקים של כל העיתונים היומיים ולספק לנו חומר לבניית בית מפגשים.

Tbi.y la הערך הראשון שנכתב בעברית.

אליזה

אליזה הוא אחד החברים הכי טובים שלנו. SB

הקומונה, בדיוק כפי ששמה/

ג'יי מרוצה. היא מביאה חיים לקיבוץ שזה הערך הגדול ביותר

שלה. אני לא יכול לדמיין "J Icibbntz x היה כמו אם אליזל בשבילי" תארו לכם מה

הקיבוץ לא היו איתנו. ומה לגבי - לא משנה. אני לא אכתוב על עצמי

אני לא נערה גבוהה ורזה עם ראש שיער שחור יפהפה, אותו היא מסדרת בצמות ארוכות ויפות. ואם מישהו

לא ראה אותה באור הזה, אז פשוט אין לו לב. היא יפהפייה כמו מגדל זהב, ועם קול מקסים. שירתה שמימית, וכמובן

שזיה לא מתעניינת לשיר לעיתים קרובות, כי היא

יודעת את כוחה — החדר תמיד מתמלא

עם מאזינים, בעוד אחרים מחכים מתחת לחלונות, ו

להקות של מעריצים חדשים נקשרות אליה.

והג'ונגליה שלה! זהו ריקוד מדהים, התגלית של עליזה עצמה; הוא הפך אותה למפורסמת בכל פלסטין, ולפני כן

הפך אותה למפורסמת בכל שורות הצבא האמריקאי. ראיתי מאמר מיוחד על הרקדנית הגדולה עליזה והג'ונגליה שלה,

במגזין אמריקאי חשוב; וידוע שמשרד מטרולוגיה-מאיר, שיש לו אליון שואג בתחילת ובסוף כל סרט, להר של זהב

אם תבוא להו יו, אבל עליזה שלנו היא צ'אלוצה ולא אכפת לה ללכת אמריקה, אפילו להוליווד. היא לא רוצה לגזול את

חבריה ואת אדמתנו; עליזה מכריזה בריקודים שלה רק ליהודים בבית, לא לקהל הקולנוע. כל יהודי במדינה משתוקק

לראות את הריקוד המדהים הזה,

דוד פרנקפורטר הגיע לאפיקים והתחנן להופעה, אבל עליזה הגאה שלנו נסוגה, כי זה בדרך שלה לעיתים קרובות כפי שכל חבר יכול לומר אם הוא רוצה, היא לא רוצה. אני עצמי עברתי ייסורים גדולים — אבל זה לא משנה לגביי. היונגליה שייכת להיסטוריה של קיבוץ ביכנוולד. למה היינו קודם? קבוצה של בנים ובנות שגדלו במחנה הריכוז; לא ידענו מה זה לחיות בעולם, אפילו לא יכולנו לרקוד את ההורה — ומי בכלל העז לחשוב על ג'ונגליה? חיינו את חיינו העניים, יום יום, משעממים וחדגוניים. בכל שבת ניסינו לארגן חגיגה קטנה, שבת אונג קטנה, אבל לא היה בזה טעם, כפי שניתן לדמיין, כי בדרך כלל הייתי מנחה הטקסים ומספר הבדיחות הראשי. אבל בערב שישי אחד בגרינגהוף, כשהתקרבו לסיום האונג שלנו, הגיעה להקת חלוצים וחלוצות מברגן-בלזן, ובין החלוצות שם זרחה אליזה היפהפייה. התאהבתי בה מיד. רצתי ולקחתי לה את התרמיל, שמתי אותו בצד, ריחפתי סביבה, ולבסוף היא הביטה בי במבט חטוף. ליבי קפץ.

בינתיים, היו"ר שלנו קיבל את פני האורחים החשובים שלנו. הוא דיבר על חלוציות ואידיאלים ועל בניית פלסטין, וניסה לתת לחדשים הנלהבים הללו את הרושם שגם אנחנו, למרות המעיל והכובע המשי שלנו, היו חלוציים. ובינתיים, שמתי לב שהוא בוהה באליזה — וכך הפכתי לאויב הדם של החברה הכי טובה שלי. . כשהחבר שלי סיים והקהל עמד להתפוגג, עליזה צעקה בכתבה היפה שלה- 90

כרמל, היא נאנחת, ויש חיוך מלא געגוע בעיניה כי שם בהר הכרמל היא באמת איבדה את ליבה בפעם הראשונה. ילד היה שם לאסוף את זה כמובן, ומה נשאר לי חוץ מלבכות מהלב! עליזה! הכרמל והנער נעלמו, והחופשה שלה הסתיימה, ועכשיו נותרו רק ימים אפורים משעממים, ימי עבודה באפיקים. היא עבדה קשה במטבח הילדים, וחלמה על אורות הר הכרמל ועל ליבה. אחרי כמה ימים, היא מצאה את ליבה שוב, אבל לא שמרה עליו זמן רב. למעשה, היא איבדה אותו שוב מיד; מדריך בבית הספר מצא אותו הפעם. הימים חלפו. הלב נדד ממקום למקום. היא פגשה נער גבוה ובלונדיני, נער נאה במיוחד, ושמו היה פרנקל. אפשר להתאהב רק בשם — ובנוסף, הוא היה נאה. אז היא נתנה לו את ליבה. שוב עיניה נצצו מאושר, והיא התחילה ללחוש 'פרנקאל, פרנקל שלי'.

אך הימים חלפו, ואירעה טרגדיה קטנה — פרנקל נסע לתל אביב. יתרה מזאת, ידיה הרכות של עליזה, שלא היו רגילות לעבודה, התנפחו. פצע הפך למזוהם ומלא כאב. היו דמעות של חמלה בעיניי, כשלקחתי את עליזה לבית החולים. היה רופא, ובזמן שדקר לה את הפצע, לקח את ליבה של עליזה והחביא אותו בכיסו. לב מסכן, מסכן, מחליק כל כך בקלות מיד ליד ליד. לב מסכן, איפה סוף סוף תמצא בית בנדודיך?

אליזה שלנו מעניינת גם במובן אחר. עבור ה- *JL* שבת היא אומרת, אנחנו חייבים לחיות. ולחיות

ולחיות חזקים, חייבים לאכול. אז עליזה אוכלת. כשהיא מבקרת חבר חולה בבית החולים, לפעמים היא יכולה להיות בת 92

שוכחת לומר שלום, אבל היא אף פעם לא שוכחת לחפש תפוזים, קלמנטינות – ואולי אפילו יש חטיף שוקולד בסביבה. כשמוצאת משהו, 5^ למעלהו היא לאה^ה תקום ותתחיל לאכול

עם פה מלא ופנים מחייכות היא בוכה 'כמה אני אוהבת אותך!' אולי היא מתכוונת לשוקולד. **"אה"** ברגע שפעמון הארוחה מצלצל, היא רצה לאולם האוכל ומתחילה לאכול. חצי שעה עוברת, ועוד חצי שעה, ואלוזה עסוקה. אחד אחד, אנשים מסיימים ועוזבים. לבסוף האורות כבים במסדרון. אבל הם משאירים קצת אור בשולחן שלה, ואלוזה אוכלת, מחייכת בשמחה. כשהיא קמה מהשולחן הריק, היא מסתכלת סביב בעיניה החכמות, היא בוחרת משהו קם מהשולחן הסמוך, שמה אותו בכיסה, ויוצאת סוף סוף בשקט מאולם האוכל. היא הולכת, מחייכת בחלום, ממלמלת "פרנקל, פרנקל... למען המולדת..."

אברם

— מאת אחד המעריצים הגדולים של עלוזה, עד לאוזניו ■ i

אונג שבת בארץ ישראל

מאיר הציע שבכל ערב שבת יהיה קשר שונהראדה היה אמור להיות אחראי על התכנית של אונג שבת, ואז דן בצורת הטקס עצמו. מטרתו, לדבריו, היא להעניק נגיעה של חיים פיוטיים לעולם היהודי המודרני, ובמיוחד היהודי בארץ ישראל. במהלך טקס זה, יהודים לא-דתיים משתתפים במידה מסוימת בחיי היהודי הדתי, שכן אין מנהג לאומי מחוץ לדת היהודית. למנהגים הדתיים שלנו יש הם, ולכן אפילו לא דתיים

הרבה שירה בקרב יהודים נמשכת

מאת אונג שבת. בעבר, היהודים חוו את תחושת הקדושה, וזו הייתה הקדושה שנתנה להם את תחושת ההתרוממות בשבת. לאחר ששינו את עבודתם השבועית, הם מסרו את עצמם בשבת לליג' של הרוח. אך הרוח אצל היהודי הדתי שונה בכך שהיא מניחה בצד כל מה שקשור לעבר; זו רוח מודרנית, המתעניינת בחיי הטוצ'יא, והיא רוצה להביא את חיי היום לחגיגת אונג שבת. חיי עבודתנו היומיומית, מסעותינו בארץ ישראל, שמחת החבר משה שמצא את אחותו בארץ ישראל, חיי הקיבוץ עצמו – כל אלה היו חומריים עבור אונג שלנו.

כשמאיר סיים, יחזקאל דיבר. הוא לא הסכים עם מאיר. יחזקאל אמר שלא ניתן להפוך את הדת לפואטיקה לאומית; לא יכלה להיות פשרה כזו. אין דרך אמצע, לאמץ קצת מזה וקצת מזה. בשבת יש את אונג, ויש לה רק משמעות אחת – דת ומנוחה.

20 באוקטובר.

שני חברים חדשים הגיעו אלינו — שניהם היושותפים לספינה בדרכנו לכאן, ואחד מהם, חבר א', התחבר במיוחד לאחת הבנות בקיבוץ. הוא וחברו היו עד כה בקיבוצים אחרים, אבל הם לא הרגישו בבית. אז הם באו אלינו. לעת עתה, הם האורחים שלנו, והם יישארו כמועמדים, יעבדו איתנו; עם הזמן נכיר זה את זה טוב יותר, ואז נקבל אותם כחברים.

טטר

חבר יקר ד. — $t < 1$ ToJnrrr. $t \cdot < 1$ מנצל את ההזדמנות הזו לאחל לך האן^{11,2}

? "וואס מ החדש שלך
* זהיום ביום ההולדת שלי

! I r f 1 J L

כשאני אמורה להיות מאושרת, ג' "ג' / כשהייתי בחתונה שלך בעיר, הגעת אליי מתחת לכיסוי וצעקת, "שלמק, שלמק,
עכשיו אני מבינה למה אני מרגישה כל כך לבד בעולם. תראה - לאשתי יש אחים שחולקים את השמחה שלה, ולי, אין לי אף
אחד נשאר. היום, אני מרגיש כפי שהרגשתם, כי זהו יום הולדתי, החג שלי, ואני צריך לחלוק אותו עם אלה שהיטלר לקח
ממני. זה תמיד יהיה כך בימי החג של חיינו;
כמיהה נוראית לאלה שצריכים להיות איתנו, ונעלמו לנצח.

אתה שואל, איך אני מרגיש בקיבוץ? אתה זוכר איך בגרינגסוקוף דיברנו על מהי אושר? ואמרת שזה התחושה שיש לנו
כשאנחנו מגיעים למה שאנחנו שואפים אליו. זכור איך

האם בסיפורו של גורקי מצאה אושר בעזרה לבנה לעבוד למען האידיאל שלו? כן, להיאבק על האמת-

סיפוק של אידיאל — יש אושר. מצאתי את דרכי לזה בקיבוץ שלנו. אני משליך את כל מה שהיה בעבר לצד השני של הים. כאן
בקיבוץ, אני מוצא את המשפחה המזויפת שלי. מה שהיה פעם רק ביטוי הפך לעובדה: אנחנו מאושרים יחד. אנחנו חיים יחד, משתפים
את הסודות העמוקים ביותר שלנו זה עם זה, כפי שפעם שיתפנו אותם עם אמהותינו ואחיותינו. וכמו ש-1 בלילה כבר קשורה כל כך
קרוב לקיבוץ, וכקיבוץ "1^4", mv life. כואב לי עוד יותר לראות את זה

בתוך כל אושר, נרגיש את הריקנות הזו בליבנו, את זה

זה כבר החיים שלי, אני

עדיין לא, כפי שצריך להיות. עלינו לשאוף

הכל אמיתי!

שלמל;

ביקר אותם חבר רוקאך מההיסטאד רות ורב צבא אמריקאי שמבקר בארץ ישראל וישוב בקרוב לגרמניה. דרכו שלחנו מסר לקיבוץ בוכנוולד בגרמניה שבו אמרנו להם שארבעים החברים כאן מרגישים קשורים אליהם, וממתינים להם בחוסר סבלנות, כדי שנוכל להתאחד ולעבוד יחד כדי להתיישב על אדמתנו בארץ ישראל. עד שיוכלו להגיע לכאן, הם חייבים להשקיע את מאמציהם בארגון קיבוצים נוספים בגרמניה.

12 בנובמבר.

התקיימה פגישה של ועדות אפיקים-בוכנוולד. הוסכם שאחד עשר מחברינו צריכים עכשיו לתקבל למשרות אמיתיות כדי להתפתח כמומחים. יהיו לנו משימות כמו טרקטוריסט, נהג משאית, חלבן, עגלה, פועל מוסך, עופות, וכן משימות במוסך, בית הילדים, גינת ירקות, מרעה ועבודת שדה. החלטנו על דמי כיס של ארבעה פאונד בשנה כהוצאה מחוץ לקיבוץ. מוקצה שניים וחצי פאונד

a

פאונד בשביל מקרית* זה

**הוסכם ששניים מה-בנות צעירות
בלוח זמנים לנוער — צריכות להיות מוצבות**

איך X הפך לבקס-ריימן

ברגע שהגענו לארץ 1 רק דבר אחד: מתי הם יתנו
אפשר להתיישב? ו"אז? L^{∞} איפה להתיישב באפיקים, כולם *אתם!" ארה"ב f דבר אחד: לרוץ ולראות את ארט £
 1° אחרי שש שנים בבוכנוולד היה לי עסק – מיד ראיתי מה נדרש מוסד רכבת. לכן הצבתי את עצמי הוקם כסוכן תחנת רכבת בקיבוץ
בוכנוולד ב אפיקים. חשבתי שזה בהחלט יספק את ה- m_e עם קריירה עמוסה. אבל
אז ועדת החינוך קראה לפגישה דחופה. הם היו באימון חצי מהלילה. הם דנו ולבסוף נולד רעיון: לבטל את תחנת הרכבת של
שלמה. הם היו מוציאים אותי מהעסק. לא יכולתי לכתוב עוד כרטיסי רכבת, וצו יינתן לחברים: תישארו בחווה.
אבל בשבילי, הם יצטרכו למצוא עבודה חדשה. הם התווכחו על זה כל הלילה, ואז אברם עלה רעיון: שלמה צריך להיות
חלבן. הוא טען שזה יהיה טוב לריאות שלי. אחרי כל השנים של עבודה במפעלים ללא חלונות, הריאות של אדם בוודאי היו במצב
רע. וסבו תמיד אמר שריח הזבל טוב לריאות. אז הוא היה ממנה אותי לעבוד באורווה.
למחרת בערב, אברם לוקח אותי לאסם

97

» ג'וז'אני

הנועדה החינוכית נבהלה, כשראתה את הקיבוץ בפעילויות שלי. אם כולם היו
נוסעים לערים הגדולות של פלסטין לסיבוב הופעות, מה היה קורה לקיבוץ
שלנו?

תודיע לו שאני לא מבין באסם?"

עברית. אבל אברם עושה לי סימנים, מהנהן למעלה ולמטה, אז אני עונה במהירות, "כן, אני מתבייש בכך

רוצה

אני רוצה!"

שמעון ואברם דנים בנושא בהמשך, ו

אני שמח לשמוע את אברם משבח אותי. "הוא לא יודע כלום!" אומר אברם. "הוא לא יודע מה זה אסם, הוא לא יודע מה זה

פרה, הוא לא יודע

אפילו יודעים מה זה זבל!"

הוא ממשיך לשבח את הניסיון הרחב שלי ואת הידע שלי. וכל זה משכנע את שמעון בערך הגבוה שלי. שמעון פונה אליי

ומדבר. אני מבין רק כמה מילים מפוזרות. "מחר... אסם ב', אסור, שש, פרות, נעליים, מחלה..." הוא ממשיך בקצב מהיר, ולבסוף

מגיע ל"הוואנטה?" אני לא בטוח למה המשמעות של "הוואנטה", אבל כולם תמיד אומרים את זה בסוף משהו, ואני מניח שזה סוג

של ברכת פרידה. בכל מקרה, אני יודע מה לענות. כשמישהו אומר "הוואנטה", תמיד חייבים לענות "הוואנטי". אז מיד ענית,

"הוואנטי".

שמעון מושיט לי את ידו והולך.

ואני? אני מסתובב, ומביט באברם. בידיש, אני שואל את אברם, "מה הוא אמר?"

"לא הבנת מה הוא אמר?"

לא. לא הבנתי."

אז למה אמרת לו שאתה מבין?"

אני בו, MD. ? "וי" ""

!

•

That זה בלתי אפשרי!

"אמרת 'הוואנטי'."

"ומה בזה? אפילו אני לא מבין מה הכוונה של הוואנטי!

אברם מביט בי, ללא רחמים. "לך מחר לאסם ושם תגלה הכל, הקוונטה?"

אוטומטית, אני עונה "הוואנטי."

לפני עלות השחר, אני שומע את השריקה. באופן אוטומטי, אני קופץ מהמיטה, מתלבש במהירות, ורץ למחלב. בחיפזון שלי

אני מועד פעמיים בחושך, ובפעם השלישית אני נופל ממש מול דלת האסם. אני קם ורוצה להיכנס פנימה, אבל חבר רחב עצמות,

ישראל, עומד בפתח, והוא צועק משהו בעברית. "אתה לא יכול להיכנס... נעליים... נעליים" — ושוב, "אתה לא יכול להיכנס!"

אני מתרגש. "אי אפשר להיכנס!" אני, אני, יערות בוק! "הייתי שש שנים בבוכנוולד!" אני צועק, "ועכשיו אתה חושב שתוכל

להרחיק אותי מהאורווה? אני אומר לך שאני מקיבוץ בוכנוולד!" ואני מנסה להיכנס בכוח.

אבל בדיוק אז רחלה, מהנוער הקבוצה, מגיעה. בצחוק ילדתי היא אומרת לי, "חבר, מה אתם רבים? תחזור ותקבל עוד 'אוירת

u.

נעליים'. אנחנו רק מפחדים מהבקר המחלה תהיה הובאו לאורווה שלנו."

אז רצתי חזרה ללול בחדר האחסון שלנו ואמרת לי שאני צריך זוג נעליים, ובזמן שהוא קנה נעליים, ניצלתי את ההזדמנות

לעזור לי להשיג מעטפות דואר אווירי נוספות, כי לאחרונה הייתי במצב

יש לי דוד עשיר באמריקה. אין ספק שהוא ישמח לשמוע שאני חי. הוא כנראה יענה לי מיד, כמו דודו של ארי שכתב, "ארי היקר, אני גאה בך, אני שמח שאתה בקיבוץ בוכנוולד. שמעתי שבקומונות לא צריך כלום, אז אני לא שולח לך כלום. דבר." זה היה מאכזב, כי ארי ציפה לקבל לפחות מאתיים דולר מדודו העשיר באמריקה, וכבר תכנן לקנות אופנוע שילמד אותנו לרכוב עליו. ובכן, הייתי מנסה את מזלי עם המעטפות. תפסתי את הנעליים מלול — ורצתי חזרה לאורווה, עם הנעליים ביד והמעטפות בכיס.

אני רץ, וחושב — "מה אני עושה עכשיו?" באורווה, אני הולך ישר לרקלה היפה ושואל, "רחלה, עם מי אני עובד היום?" "אני לא יודע," היא אומרת. "תשאל שמעון. הוא ראש החלב, ואחראי על העבודה."

אז אני הולך לשאול את שמעון. "שמעון, איפה אני עובד היום?"

"ואתה? אתה עובד באסם ב'! אמרתי לך אתמול. לא הבנת?"

אסם ב'. הייתי רוצה לחזור לרחלה, אבל שימון קורא אחרי, "שלומק, שלומק, אתה לא עובד עם רחלה! אתה עובד באסם ב'!

עם נינקה."

ילדה קטנה כל כך יפה, סימפתית, רחלה! אבל ברגע שאני שומע שיש נינקה באסם ב', אני ממהר לשם, להכיר את זה. אני צועד

לאורווה השנייה, משמיע "בוקר טוב!" בהיר לפרות, ומתחיל לעבוד. אני עובד קשה בעוד עיניי משוטטות סביב, מחפשות את נינקה.

אני מהרהר. "היא בהחלט יפה. כנראה עם שיער שחור כמו האמא הקטנה שלנו שכתבה לי את ה-Youth! או שאולי היא בלונדינית, כמו הזושה שלנו. או אולי ג'ינגי-הד תוסס —
pC" שלומק! שלומק! שמעון קורא לי. "קח איי! ותתחיל לחלוב. הוואנטה?"
"הוואנטי!" אני עונה. לגבי הדלי, אני מבין. אני לוקח דלי, ומה עושים עם דלי? אתה ממלא אותו במים. אז אני ממלא אותו במים, ואז תוהה, מה הלאה? אני צועד באומץ אל שמעון ושואל, "שמעון, איזו פרה?" איזו פרה רוצה לשתות?
הוא בוהה בי ואומר, "אמרתי לך, קח דלי ותתחיל לחלוב. לחלוב. הוואנטה?" -
"הוואנטי!" אני עונה. קלטתי מילה נוספת. מיק. אז אני רץ, שופך את המים וממלא את הדלי בחלב ממיכל גדול, ומביא את הדלי לשמעון.

- א -

הפנים מאדימות. זה בטח נינקה, צוחק עליי. הפנים שלי מאדימות יותר.
איזה רושם אני עושה עליה! ושמעון גם צוחק. הוא מושיב אותי ליד פרה ומראה לי איך לחלוב.

הוואנטה?" הוא אומר.
הוואנטי!" אני עונה. אז הוא מתפוצץ. אני מחלבת מאוד, באנרגטיות, ואני שמחה. אבל סומון שוב מעל אותי. "שלומק,"
הוא אומר * זה לא כך. הוא מתיישב, ושוב הוא מתנוודד ואצבעות עפות, כאילו הוא מנגן ב?
אני מסתכל סביב, תוהה איפה זה t
"הוואנטה?" הוא אומר, קם. "הוואנטי!" אני אומר.

"תקשיב, הוא אומר. "כשתסיים, לך לחיים, והוא יגיד לך מה לעשות הלאה. הוואנטה?"

"הקוואנטי!"

אני מסיים לחלוב, והולך לחיים. "חבר חיים,

אני אומר, "הנה אני."

"כבר סיימת לחלוב?"

"כן. סיימתי. מה אני עושה עכשיו?"

"תביא את המזלג משם, ונעבוד יחד. הוואנטה?"

"הקוואנטי!" אני צועד, ומתחיל לחשוב. המילה שהוא השתמש בה הייתה קילשון. מהו קילשון? מה להביא לו?

אני חוזר, עם תירוץ. "חיים, הלכתי לשם, אבל לא ראיתי קילשונים."

הוא צוחק עליי, ומראה לי שוב. "אתה רואה, שם — יש כמה כלים, עומדים. ובאמצע נמצא המזלג."

אני רץ אל הכלים. אני סופר משני הקצוות, כדי להגיע לזה שבאמצע. זה מטאטא. בניצחון, אני מביא אותו לחבר

חיים. "חיים, הבאתי את המזלג!" הוא בוהה במטאטא שבידיי, ומתפוצץ בצחוק. זה עושה אותי לא מאושר. "על מה אתה

צוחק?" הוא צוחק אפילו חזק יותר. "הבאת מטאטא!" הוא קורא. "זה מטאטא!" הוא מתמלא בצחוק. "אמרתי לך להבא

קילשון!"

אז אני רץ חזרה, והפעם יש לי רעיון. אני ממלא את זרועותיי בכל סוג של כלים, את, מזלג, מחרש, $I^{>an}$ — אחד

מהם בטח קילשון!

אז זה היה המזלג. "עכשיו," הוא אומר, "תביא

עגלת זבל."

ר. את זה אני מבין מיד. אברם הסביר לי את א' אנור. טוב לריאות. בעבודה חרוצה. חיים ממשיך»
עגלה אחר כך אל ערימת הזבל. שם, איך' — הוא הבוס של «-! ^-

זבל, והוא אפילו לא עשיר כאן! ההר שלו גדל fmmXTI שלי.
_A g0lfj עד היום. ^aa ערימת זבל, שלי.
• אנחנו מסיימים עם הזבל אז CU
"תביא לי שישה חבילות קש למיטה, מ' אני חושב, לפי המחוות שלו שהוא הולך אנו
להאכיל אותם. בקר, אז אני מביא את J @ "sIXZ

"תביא שש חבילות חציר ותחלק אותן." אני מביא שישה חבילות חציר ומוריד את הבקר.
"חיים, סיימתי."
הוא מביט, והפעם הוא לא צוחק כשהוא
עשו על המזלג. הוא זועף אליי בזעם. "מה עשית! נתת להם קש במקום חציר וקש במקום קש! פרות לא אוכלות קש!
מה עשית! והחציר הוא בשבילם לאכול, לא לשכב עליו.
הוואנטה?"
הבנטה. "הוואנטי!" אני עונה.
"כן, כן, 'הוואנטי!' תמיד 'הוואנטי!' ואתה הולך ועושה את ההפך!"
בדיוק אז אני שומע את פעמון ארוחת ערב. I מהר, ומתיישב עם חבריי, ב שולחן בוכנוולד. גאוה, אני ספר את כל
אלה השגתי

* ■ mtle I r r ... ו

חלבתי שתי פרות. פגשתי שני ג'

"

— אלין"

"103 שיה

יותר ויותר.

אחרי הארוחה, אני חוזר לארוות. החלבן שמעון קורא לי אליו. "שלומק", הוא אומר, "למה לא סיפרת לי קודם שאתה רק מתחיל ללמוד עברית? אתה יודע מה עשית הבוקר? הבנת? הוואנטה?"
מתוך הרגל, אני עונה מיד, הוואנטי! הוואנטי!"
שלומק לזרוביץ'

קריאה לסובלנות

18 בנובמבר.

ביום שבת לאחרונה, אחד החברים נשא הרצאה על פולקלור יהודי, דקלם ושר שירי חסידיים, שירי עבודה ושירי שבת. חלק מהחומר שלו עסק בסיפורים ושירים סאטיריים ולעיתים גסים שבאמצעותם ניסו מתנגדי החסידים ללעוג לתנועה. אחד השירים הללו העליב אחד מחברינו הדתיים, שראה את הקריאה כהתקפה על החסידים. הייתה ויכוח סוער סביב נקודה זו, ונראה שעדיין נותרה לא מעט רגשות רעים מהפגישה הזו.
לא משנה כמה כואב, זו תרגיל אמיתי וטבעי, שצריך להיות מחלוקת בינינו. אם מעולם לא היה סכסוך בקומונה, זה היה סימן ברור לכך שאחדות הקיבוץ שלנו היא רק בשם, ושהחברים החיים בה הם רק אנשים שנפגשו במקרה, הסכימו לגור יחד, ולא יותר. אם אנשים עם דעות שונות רוצים לחיות יחד, מבלי שכל אחד יכחיש את אמונותיו, אז בוודאי יהיו קונפליקטים וקשיים בתקופה הראשונה של הקיבוץ, כפי שהאידיאולוגיות השונות חוזרות 104

Th1 < " «-» «gfa» *X «?» «ffcn» — «gg» da «» נמשכים ב
 S" הם ב- gg da «» נמשכים ב
 "c0, 77, d fm" «— «?» «ffcn» — «gg» da «» נמשכים ב
 L* 7111 ת. I_ הימי «7111*
 (<1n w_

האומה, ה-
 • יצא מ

של אחד

קודם כל, 'מ' יש אווירה טובה, אמון אמיתי בינינו, כי אם זה חסר, נישא עימותים זה כלפי זה. אי-הבנות
 נובעות רק מרעיונות ודעות שמסתירים מתוך חוסר אמון, ולכן יכול לקרות שכאשר חבר דתי מדבר על מנהגים
 יהודיים בפולין העתיקה ושר כמה שירי עם, הוא חש מודע לעצמו מתלונתו של אחד מחברינו הדתיים, מאבד את
 עשתונותו, ואינו מוצא פתרון פשוט טון חברי כדי להסביר את עצמו, כך שהוא מסיים בהעלבת חברו הדתי. ואז הצד
 השני מגיב, ונוצרת אווירה כואבת בתוך הקומונה. גברים ונשים מסתובבים בשקט, ועם רגשות פגועים.
 חברים, עלינו לגדול בתוכנו, כדי להיות מסוגלים לממש את עקרון האחידות. כי לחיות בקבוצה כזו שלנו לא
 אומר שעלינו להכחיש את עצמנו או את אמונותינו; עלינו להגיע לרמה רוחנית גבוהה מספיק כדי שנוכל להסתכל
 באופן אובייקטיבי על תנאי החיים סביבנו.

צריך להיות אפשרי אפילו לחבר דתי לדבר באופן אובייקטיבי על תכונות מסוימות של החסידות של העבר ועל
 שירי העם של יריביה; עלינו להיות מפותחים מספיק כדי להיות e " לידן בכל נושא מבלי לאבד שליטה על

רגשות. בוודאי שחברינו הלא-דתיים מכבדים את כל כולנו הדתיים, ויודעים שלחברים אורתודוקסים יש אוריינטציה עמוקה, כנה ומבינה לעולמנו. בוודאי שלא ניתן לפגוע באלוהותו הפנימית של חבר דתי, דרך שיר עם קטן המוצג במסגרת הרצאה כללית על יהודי פו קלור. למה חייבת להיות תגובה כל כך חזקה לכל כך פשוטה תקרית?

חברים, עלינו להחזיק בנקודת מבט רחבה וסובלנית יותר, כי אנו נושאים באחריות של עיקרון גדול מאוד, שמימושו הפך להזדמנות ולחובה שלנו. נהיה פשוטים, כנים וחברים בינינו, כדי שנוכל להיות ראויים לעקרונותינו.

הגיגות

5 בדצמבר.

זה היה היום השביעי של חנוכה, והערב הועבר הדלקת נר החנוכה באולם האוכל של אפיקים לאחת מבנות קיבוץ בוכנוולד. לאחר מכן קראה תיאור של חנוכה בבוכנוולד, בניגוד לפסטיבל בארץ ישראל. הערב היה מלא בשירה.

6 בדצמבר.

חוורה ז. וחבר ב. נסעו לתל אביב לחתונתם.

דצמבר .io

”

id io k⁷, um, cl^oplc

מסיבה ל-y-tk, t0, m, e”

מאפיקים ומהיוטק "

אולם נשחק, מאיר פתח את *celebf*

ה בעברית, מבקש סליחה על *we ^Ct,n^e_ a sP^ch ln Y^dish " d"co* שאר השפה המתקדמת שלנו. אבל "רחהק" *TM* על פי

שאנחנו בונים את החבילה שלנו, "מ"א"ר" אמר עברית 1 ברוח. כשמדברים ביידיש, זה ללב שלנו, כי אחרי שנים של " *i "e*

festiva; » "o" , "li " 4 » --1- "fo" £

Luvc TNAT ידענו

.. "v. מטרה ד., אתה לא, אנחנו מרגישים רק חברינו, אתם אחים ואחות בדם לכל אחד

מאיתנו, ואנו מאחלים לכם את השמחה המרבית,

כי שמחתכם היא שלנו. ז. וב., אתם מהטובים

כרגע ש

שבינינו, כחברים, ואנו שמחים שתלכו יחד, וביחד איתנו אל חיי המשפחה החדשים של עבודה ושמחה בעבודה. סיימנו עם

בוכנוולד, הרחק בוכנוולד, הרחק דכאו, הרחק ברגן-בלזן — עכשיו נוכל להיות מאושרים יחד כיהודים מבוכנוולד, ברגן-

בלזן, ירושלים ותל אביב. רגע השמחה הזה, אנו מרגישים, הוא מבשר עתיד יפה וצודק, שחר חדש לעמנו.

שפכנו יין והרמנו כוסית לחברינו. אכלנו פירות וממתקים, מוזיקה, נאומים שנונים, ורקדנו חצי לילה.

23 בדצמבר.

שלושה מחברינו נסעו לחיפה לנאום בפגישה של תלמידי בתי ספר לציון 44 שנה לקרן קיימת. הם סיפרו לילדים על החיים

במחנות הריכוז ובכמיהה של שאר יהודי אירופה להגיע לפלסטין. הילדים העניקו לקיבוץ בוכנוולד תעודות על 13 דונם אדמה, אותן פדישו לישראל עם הסכונותיהם. חברינו הודו לילדים אלה בשם כל האנשים שעדיין חיכו לבוא לפלסטין, ושעבורם היה חשוב כל כך לגאול את הארץ הזו.

דצמבר. 24.

היום סיימנו לבנות את אולם הישיבות שלנו; זה סוגר את הצד הרביעי של הכיכר שלנו, שכן כבר היו בקתות בשלושה צדדים. הקירות הפנימיים עשויים דיקט ממפעל אפיקים, ובמרכז הקיר הפונה לדלת ציירנו מגן דוד גדול ומילאנו אותו בתמונות של ארצנו ושל תושבי המקום. פינה אחת מוקדשת באבל לזכרם של אלה שלעולם לא יגיעו לפלסטין; שם הנחנו סמל צהוב של ג'וד כפי שהיינו צריכים ללבוש תחת היטלר, וקיבלנו אותו בשחור. משני הצדדים יש ציורים שמזכירים לנו ילדים שהוצאו להורג, ואת המוני היהודים שנדחפו אל בית השריפה בטרבלינקה. על החומה המזרחית תלינו את התעודות על הקרקע שנגמרו על ידי ילדי חיפה, שנתנו לנו. ביום שישי נקיים מסיבה לחגוג את פתיחת האולם שלנו.

בחיפוש אחר נושא

• ל! i r ----- ס. פ. ארטי < מאיר הגיע אליי בפנים ארוכות; הוא התיישב
ואחז בראשו

108

בתוך שתי ידיו ואחרי זמן מה הוא דיבר. "אברם גמגם, מה אני אמור לעשות? יש לנו! מסביבה גדולה אחרת לפתיחת המדיר שלנו, אין לי על מה לדבר ב-my inauguraUddre"»

תאי הגזים, דיברתי על
על > IUU UVU שוב, אז רוצה

בנאומים האחרונים שלי, ניצלתי את כל הסאב שלנו

uf^u X acu Up a0 נושאים.

x i

על הסבל שלנו, על המחנות, השרפויות, חדרי הגזים; דנתי שוב ושוב בעיקרון
האחדות שלנו; אז על מה אדבר

לדבר על חילזון 1 באירוע הגדול הזה? ענית, "אני לא יודע". הוא הסתובב עוד קצת, מודאג, ולבסוף אמר, "לפחות אתה כותב יצירה הומוריסטית." אז דאגתי פנים, ותפסתי את שערי בידי, והרהרתי. מה האם אוכל לכתוב על זה מאמר הומוריסטיבי? גם אני ניצלתי את כל המקצועות שלי. כתבתי על כל הרומנים של חברינו ותיאר כל אירוע בחיינו,

I היו אפילו פלש לאפיקים, ועכשיו לא נשאר כלום. מה לכתוב? ישבתי עם עט ביד וחשבתי וחשבתי. אחרי עשר דקות קיבלתי השראה. הייתי כותב על האחדות שלנו. אבל לא. זה אולי נושא עדין מדי. חשבתי עוד קצת. הקטע ההומוריסטי חייב להיות קשור לפגישה שלנו, מרכז התרבות שלנו. מחאתי כפיים בשמחה. עכשיו היה לי נושא. תרבות. חברי קיבוץ בוכנוולד, התחלתי לכתוב, אתם יודעים מהי תרבות. תרבות היא — תרבות היא — אבל כולם יודעים מהי תרבות. קחו, למשל, את חברי איי* • הם רוקדים את ההורה, שרים לאמה, ל³³, mi yibneh hagalil, mi yibneh, 2[:!; ama aZfVL "reacj1 ne _____ hagalil, mi yi עכשיו כשיש לנו מפגש משלנו, גם אנחנו > את שיא התרבות הזה. כן, האולם ייקח אותנו רחוק בדרך לתרבות וחינוך, אבל אסור לנו להזניח לשים מיטה לחיים, כדי שלי יוכל לישון בנוחות יותר במהלך הפגישות שלנו.

הפרעתי לעצמי. הנבדק הזה לא ראה! מצחיק. אז חשבתי עוד עשר דקות, ולבסוף עלה לי מחשבה גדולה. החיים עצמם די מצחיקים, אז כל מה שהייתי צריך לעשות זה להסתכל על הלירה שלנו ולכתוב עליהן. קודם כל, הייתה העבודה שלנו. הלכתי למפעל העץ כדי לצפות בחברינו בעבודתם. הראשונה שפגשתי הייתה אהובתנו כהת השיער, ס'. צפיתי בה עובדת, והחלטתי שאין בזה שום דבר מצחיק, למעשה ההישגים שלה היו יותר בטבע הטרגדיה. בחדר הסמוך חברינו פ. וה. היו שקועים בוויכוח אלים, וכשהתקרבת הבנתי שהם מנהלים כאן עסק כלשהו ולא יכולים להתמודד עם התנאים. פ. רצתה כל כך הרבה וכל כך הרבה משאית של פאנלים ארוכים, וס. רצתה את זה בשביל פחות. כאשר כמעט הגיעו לעסקה, ס. החליט לקנות את כל המפעל, אך פ. אמר: לא, הוא לא ימכור את המפעל, רק את המוצרים. המילה הובילה למילה, והם היו על סף קרב אמיתי כשלפתע הופיע ראש המפעל, והם קפצו חזרה לעבודה שלהם וטעינו קופסאות על המשאית. באותו אחר הצהריים היו שלטים גדולים שהכריזו על הרצאה על אמנות, באולם האוכל, אז החלטתי להשתתף בהרצאה הזו, כי ועדת התרבות של אפיקים באמת עושה דברים בצורה גדולה. האולם היה מלא. ד"ר ס. הודיע שהוא שמה מאוד לשוחח עם חברי אפיקים, אבל לגבי חברי קיבוץ uc. אנוולד, הוא אפילו לא הזכיר אותנו. הוא דיבר. 5^{0Ut} ^wo^e נטיות באמנות, אחת לאבסטרקציה, ואחת אל הטבע; לבסוף האולם החשיך, 110

ותמונות יפות הוקרנו על הקיר, ד"ר סי הסביר הכל בצורה ברורה מאוד, ואז

S שאלות, אבל ב-Y נשמע נחירות עדינות בקול. הוא נשאר עוד חצי שעה על אמנות, וכולם עשו ריכוז, היה כל כך שקט ובסוף, האורות נדלקו שוב; האולם היה חצי ריק; מלבד המרצה והחבר ט. מהוועדה התרבותית, היו רק מעט אנשים ערים, ואלה היו אנשיקבוץ בוכנוולד. חברי אפיקים ישנו כל כך עמוק שהם אפילו לא שמו לב שהאורות נדלקו, אז אנחנו הבוכנוולדרים היינו צריכים להעיר את הקהל.

בערב ההוא ישבתי ער עד מאוחר וחיפשתי בין הכורניקלים שלנו, אבל לא מצאתי מספיק על החיים, ושוב הרגשתי אבוד, תוהה איפה אוכל למצוא חומר על החיים, כל כך מאוחר בלילה. אבל אז עלה לי רעיון נוסף: אכתוב על לילה, הלילה היפה, השקט, הפלסטיני שכל כך הרבה משוררים וחולמים שרים עליו לעיתים קרובות. אז יצאתי להביט ביופי לילה פלסטיני. היה חשוך כמו במצרים, שמיים פלסטיניים שחורים וכבדים עם עננים פלסטיניים כבדים, והרוח הפלסטינית החזקה נשבה וקרעה אותי, בעוד הגשם הפלסטיני הכבד ירד על האדמה. לילה פלסטיני אמיתי. רטוב ^{רקפוא} זחלתי חזרה לחדרי, והביטתי בכמיהה ב^e אבל הדפים הריקים על השולחן קראו לי מחר נחגוג את פתיחת הפגישה שבנינו TM במו ידינו, ואיפה המסירות שלך? דרך הקיר, אני שומע קול מהחדר הבא, אז, בתקווה למצוא את המטריה, רצתי החוצה והאזינה בדלת החדר

ל-

UL

חדר, מאוכלס בתירזה ובשושנה האפלה שלנו. שתי הבנות היו ערות ומרכלות. ראשית, טירזה סיפרה לחברתה כיצד התפטרה מהוועדה התרבותית, כי היא הייתה מתעלמת כל הזמן. היא סיפרה כיצד שאר חברי הוועדה כרעו ברך וביקשו ממנה להישאר, מודים בחטאיהם. "אבל לא", היא אמרה, "שיתנו להם לפתות אותי כמה שהם רוצים, כשאני מחליטה על משהו, אני לא משנה את דעתי. חוץ מזה, יש לי דברים חשובים יותר לעשות —"

"להכין ריבה", אמרה שושנה.

תירזה נעלבה. "מה זאת אומרת?" היא דרשה. "מי אמר שאני רוצה להכין ריבה?"

"מה?" אמרה שושנה בעייפות. "זה שיעור העברית שלי. שכחתי איך לומר 'להכין ריבה'."

"לסות ריבה", ענתה תרזה. כתבתי את כל זה, כי זו הייתה החיים, ואז, כששמתי לב לאור בחדר של ל., הלכתי

ועמדתי ליד דלתה. נראה שהייתה מסיבה לא קטנה, ג' שר, ול' ור' דיברו וצחקו, ודווקא הם דיברו עליי! ל' אמר להם, "נכון,

הקטע ההומוריסטי שלך היה הכי טוב במסיבה! אוי, איך נתת את זה לאברם. עליו ועל עליזה! רק, למה לא כתבת עליו ועל

שאר שלוש עשרה הבנות בקיבוץ? ' הייתי פותח את הדלת ועושה סקנדל במקום, אבל חשבתי, הנה החיים בשבילי, וחכה

שאכתוב עליך, ל., ועלך, ר., והתחלתי הביתה לכתוב עליהם, אבל כשעברתי ליד חדרה של צ'אברה ס., שמעתי קולות, כי

חבר א' ביקר אותה. עכשיו, כולנו זוכרים שפגשנו אותו על הספינה, ואנחנו גם זוכרים איך כשצ'אברה ס. יצאה לחופשה היא

פגשה שוב את חבר א. 112

באחת הערים הפלסטיניות הגדולות שלנו, והיא בטח סיפרה לו על עקרון האחדות שלנו עבור א. התלהב מאוד, פי.א.א. הוא אמר, והאם תוכל לתת לו דוגמה מזה. אז הוא הלך אחריה לקיבוץ שלנו, מחפש אחדות. אז עכשיו, שמעתי את שני החכמים האלה לומדים עברית יחד, כי נראה שכל חברינו יושבים ערים חצי מהלילה ולומדים את שפת התנ"ך. הם דנו במשמעות של מילה. הוא שאל, "מה זה אומר — אני אוהב פירות?" "אני מאוהב בפירות," ענתה ס. "אתה טיפש," הוא אמר. "זה לא אומר שאני מאוהב בפירות. איך אדם יכול להיות מאוהב בפירות?" "אל תהיה טיפש," היא אמרה. "אני יודע על מה אני מדבר. אם אתה לא מאמין לי, נוכל לשאול את המדריך שלנו. הוא לימד אותי את המילה הזו בעצמו. ■ 'אני אוהב', אמר, פירושו 'אני אוהב'." "אתה טיפש בעצמך," אמר א'. "אתה לא יודע מה זה אומר, לאהוב או להיות מאוהב." חזרתי לחדר הקר והריק שלי וחשבתני זמן רב על שני החכמים האלה ועל החיים.

&

אברם

ערב הפתיחה

28 בדצמבר.

ערכנו חגיגה גדולה לפתיחת אולם הישיבות שלנו. חבריו של אפיקים ואורחים רבים נוספים מילאו את החדר, ועמדו מחוץ לדלת ולחלונות. התחלנו עם אונג שבת, וכולם שרו. משה אתן ה־ חברי אפיקים על כל מה שעשו או עלינו. ואז היה לנו רגע של דומיה לזכר האנשים האבודים שלנו. אז חבר של אפיקים דיבר. אתם

ארבעים מתוך אולי 40,000, "אמר, "אבל אתם סמל לנו לבתינו לשעבר באירופה, שכעת מנוסים. הבאת לנו ברכה אחרונה מאחי אוה בגלות. כל גל הגירה הביא משהו חדש לפלסטין, ואתם הבאתם משהו בעל הערך הגבוה ביותר — עקרון האחידות שלכם." יש עוד הרבה עבודה לעשות בארץ ישראל, הכריז, אנחנו רק בתחילת הדרך. כי]] הגבעות השוממות האלה חייבות יום אחד להיות מכוסות בירוק ועלינו לקחת על עצמנו את חלקנו בעבודה זו, ולהכניא את המולדת לאלה שעוד יבואו. "יש עבודה בלי דאי!" שרנו. "יש עבודה ללא סוף."

דצמבר, 2 גרמ.

הייתה לנו פגישה בשאלת קבלת חבר שגירשנו מהקיבוץ מסיבות שונות. דיברנו לעומק, אך הרוב התנגדו לבקשתו. באותה ישיבה נאלצנו לקבל את הבשורה שחברה ס. עוזבת את הקיבוץ. היא הייתה אחת החברות הנאמקות ביותר שלנו, והייתה עם הקיבוץ מאז ההתחלה. אבל היא החליטה לעזוב את הקיבוץ, לפחות לעת עתה, לאחר קונפליקט פנימי חזק שנגרם מאהבתה לא', שהייתה אורחנתנו בימים האחרונים. מאז שנפגשו על הספינה, הם נקשרו זה לזה מאוד, והקושי הוא שא. מרגיש שהוא לא יכול לחיות בקולקטיב. צ'אברה ס. מרגישה שאין לה ברירה אלא ללכת איתו.

יאן. !, 6! ^94 ■

אנחנו *visi nd, bly . TM* גנרל אייזנהאון ■

מיון יועץ חדר " " y ----- ^YV התייחסות לרבים מהחברים באורך מלא, והפגינו עניין רב ברבוע שלנו. הוא הביא לנו ברכות מהקבוצה השנייה * גרינגסוף, אותו

ראה רק לפני חודש. ב ; והיה לנו מבקר חשוב נוסף — משה רטוק מהסוכנות היהודית. הוא בילה כמעט אלפיים איתנו וסיפר לנו הרבה על התנאים של ^{h°Up} Iestine. הוא אמר שיעשה כל שביכולתו כדי לעזור לחברי לקיבוץ בוכנוולד בגרמניה להגיע לפלסטין ולהצטרף אלינו.

17 בינואר.

שניים מחברינו נפגשו עם ועדת העבודה של אפיקים. הוסכם להוציא שלושה מחברי הקיבוץ שלנו ממפעל העץ ולמקם אותם בעבודות מיוחדות יותר: אחד בנגרות, השני בחקלאות, ושלישי כנהג משאית. היום גם סיימנו את הסידורים עם ועדת חדר האוכל, כך שמיום שלישי יהיו לנו שולחנות משלנו, בהם נגיש ארוחות כשרות. כך כולנו, כולל החברים הלא-דתיים, נאכל את ארוחותינו כקבוצה.

דוח ועדת התרבות

יאן. !. 8.

זר, שצפה בקומונה שלנו במהלך השבועות הקצרים של la^u, אולי קיבל את הרושם שאנו חיים במשבר שיקבע את המצב

רגע, היה עושה פרשנות הפוכה. הקבוצה שלך מעולם לא הייתה יציבה ושלמה יותר ממני.

אנחנו מתבסס בארגון על ידי האירועים היומיומיים שדרכם חבר ה-Evetv, tn- או אישה, group iid> nt > er LHx n inure unn anti wnoie than it today

U' t IUgtUHI. « באותיות S rront ucusiun con IUL It VIUi «1 II כל חבר מרגיש את ליבו מתעורר מהחלטה חדשה להמשיך קדימה עם הקבוצה, היום, מחר, אחורי מהיום, ולתמיד.

אלה שעוזבים אותנו עושים היטב בעזיבה, כי אין לנו צורך באנשים החיים רק בינינו; זה לא בריא שיהיו בינינו חברים שהשתתקו, הפכו לבלתי תקשורתיים, ונעים כזרים. אם חבר כלשהו כבר לא מרגיש את היופי והצדק, את החום העמוק של החיים כקולקטיב בפלסטין, תן לו ללכת. לאחר מכן האטמוספירה מתבהרת, והקיבוץ יכול להמשיך בהתפתחותו הטבעית. כי קודם כל אנו דורשים מכל חבר גישה כנה ואחראית כלפי הארגון כולו; עלינו להיות פתוחים לב, וכל אחד חייב לקחת חלק פעיל בבניית הקיבוץ. רק אז נוכל ליצור אווירה שמעוררת עבודה פורה. כעת קיימנו פגישה של הוועדה הכללית עם ועדת התרבות, ודנו במצב הרוח של הקבוצה, ביחסים בין חברים דתיים ללא-דתיים, ובהתפתחות הכללית של הקיבוץ. אנחנו מסכימים שכל חבר כנה לחלוטין בגישתו כלפי הקבוצה, ושהאווירה בריאה שוררת. בפגישה שלנו, אנשים פתחו את לבם, מה שהיה בראש הגיע

ללשון, ואנו משוכנעים שכל אדם דתי או לא דתי יש לו נחישות מלאה לפעול באחדות למען בניית הקומונה. כל העניינים העדינים שעולים מעת לעת ניתנים לפתרון ברצון טוב; יצאנו עם אמונה חזקה בעתיד הקיבוץ שלנו. מדוע אני מדבר על כל זה בדיווח תרבותי? כי לא רק לשיר במקהלה וללמוד עברית והיסטוריה יהודית, והציונות היא תרבות. כל רגע של חיים משותפים בקיבוץ, כל רגע של פעילות ועבודה הוא תרבות. הייתה נדידה רוחנית גדולה בזמנים מודרניים, ורק עכשיו אנו מתחילים לראות את מטרת הניסיונות שדרכם חיינו; עכשיו אנו עוברים מעולם ריק לעולם של ערכים רוחניים ידועים, אנו מתקרבים לערכים אלה, ומתחילים להבין אותם, והגישה הזו לחיים של ערך ומשמעות היא מהות העבודה התרבותית.

אנחנו נוטים לביקורת עצמית, ואנחנו מתרגלים אותה מדי יום, אבל כשאנחנו מביטים על החודשים שחלפו, כשאנחנו מביטים לאחור על כל הימים והערבים שבהם למדנו כל כך הרבה, חשבנו כל כך הרבה, חיינו כל כך הרבה, אז אנחנו יכולים לראות שבאמת התקדמנו.

ראשית, לגבי העברית. הקבוצה לומדת אתה-lan gauge בעוצמה ובהתלהבות. לימוד העברית שולט בכל העולם החינוכי והתרבותי שלנו ונשאר התפקיד החשוב ביותר שלנו כיום. כדי להסתגל כראוי לאדמה, כדי להגיע ולהרגיש את כל הדקויות של החיים בארץ ישראל הישנה-חדשה, עלינו לדעת את השפה העברית.

שנית, ה-WC למדו דברים כלליים מחבריו של אפיקים — על ניהול קיבוץ, על ההיסטוריה של הציונות והמולדת, על עמק הירדן בפרט, על מבנה הקיבוץ, ובינתיים ערכנו סיורים באזור והכרנו את הסביבה שלנו. אבל ההישגים הגדולים ביותר בעבודתנו התרבותית כנראה היו דרך ארבעת המעמדות אליהם חילקנו את עצמנו בנובמבר האחרון. ארבע הקבוצות הללו קראו לעצמן קדימה, תפילה, אמת וקאן נישרים (קדימה, תפילה, אמת, והנה אנחנו נשארים). כנראה שיהיו פגישות מיוחדות בעתיד הקרוב שבהן כל קבוצה תגיש דוח מפורט על התקדמותה, ונקיים דיון שיחשוף את היקף ההתפתחות הרוחנית של חברינו. לעת עתה, אני רוצה לדווח על מה שנחקר בקבוצות השונות. אני מגיש את הדו"ח הזה על בסיס חומר מחברים בכיתות אלו; קבוצה אחת, תפילה, לא מסרה שום חומר, אז נשמע מהם במועד אחר. קדימה — עד כה, לקבוצה זו קיימו שמונה עשר מפגשים: שמונה הוקדשו ללימוד החומרנות הפילוסופית וההיסטורית של סטלין; אחת עסקה בהיסטוריה של המכבים והחנוכה; שלושה עסקו בחומר מקראי, במיוחד מיהושע ושיר השירים; מפגש אחד הוקדש למבוא להיסטוריה היהודית, שעסקה באברהם, יעקב, ומשה; היו שני מושבים על ההיסטוריה היהודית לפי דובנו, שעסקו בתקופת ההשכלה ובצעדים הראשונים של הלכלה הראשונה בתנועה החסידית; מפגש נוסף עסק בהיסטוריה של האנטישמיות 118 ניסוח ל-Dubnow; ושתי פגישות עסקו בנושאים טכניים.

אמת — קיימה עשרים וחמש פגישות עד כה. עשרה מפגשים שהוקדשו להיסטוריה של היהודים של גרץ, מהמבוא ועד לסיום שלטונו של אפרים. שבעה מפגשים על ההיסטוריה של הסוציאליזם, לפי באר: מפגשים אלו עסקו במשמעות הצורות החברתיות העתיקות, תיאוריית הקומוניזם הטבעי הפרימיטיבי, התנאים החברתיים בארץ ישראל העתיקה, מאבק הנביאים לשיפור חברתי, חיי האסיים, הסוציאליזם ביוון העתיקה, פרקטיקות קומוניסטיות בספרטה, התפתחויות קומוניסטיות באתונה, ורעיונות חברתיים של סולון, אפלטון, ואריסטו. התקיימו שמונה מפגשים בנושאים הבאים: כתבי היידיש והעברית של מנדל מוכר ספרים; קרל מרקס ועבודתו; לודוויג פון בטהובן ויצירותיו של ה; פלסטינוגרפיה — גאוגרפיה,

אקלים, וכו'; יצירותיו של פרץ; שני מושבים על ההיסטוריה של פלסטין; דיון על יחסי אדם ומשמעות האמת. קן נישרים — עבר עשרים ושתיים מפגשים. הפגישה הראשונה עסקה ביסודות הידע: המדע, ובכללי הפיזיקה הנוגעים לסביבתנו. התקיימו חמישה מפגשים על ההיסטוריה היהודית, מאברהם ועד יהושע, בהתבסס על התנ"ך על בדבנו. היה מפגש אחד על התנ"ך כספרות, ומפגש נוסף על ארבעה-עשרה מושבים חדשים התקיימו על סוציאליזם, בבקשת S

Fourteen ses - של הפיוגרפיה"ו

של £ דרך

דמיניס"תשובה פלסטין,

כמו כן למד את הפוליטיקה»

הקבוצה הזו כנראה תתאחד עם קדימה בעתיד הקרוב.

לגבי פעילויות תרבותיות נוספות: כמה מחברינו הפכו לחברי מקהלת אפיקים, וזרכם למדנו שירים חדשים רבים. השתתפנו בספורט ובריקודים. בנינו את האולם הזה, שהפך למרכז חיינו התרבותיים והרוחניים. כאן יש לנו את העיתונים היומיים בעברית, ואת תחילת ספרייה עם ספרים שנתרמו על ידי הסוכנות היהודית. הוקמה ועדה בת שניים להמשיך את יומן הקבוצה הזה, ולוודא שכל חיי הקיבוץ שלנו יירשמו בו. הקמנו גם ועדת אירועים אקטואלית, שמדווחת כל שבועיים על חדשות בעיתונות העולמית על אירועים במיוחד בכל הנוגע ליהודים. במהלך תקופה זו היו לנו הרבה מסיבות וחגיגות שבת. חברים קראו מאמרים והביעו את דעותיהם בנושאים רבים, תרבות יהודית ואחרים. היו לנו דקלומים ושירים, ורקדנו את הג'ונגליה — גם המפגשים האלה הם חלק מההתפתחות התרבותית הכללית של הקבוצה שלנו.

זהו סיכום כללי של העבודה שלנו עד כה. נולדה בנו נטייה פשוטה וטבעית לאמת, לאמת בחיי היומיום, ורצון לחיים מלאי משמעות ואמת. המטרה שלנו היא לגדול, ולפתח בתוכנו נשמה בריאה ובעלת ידע עצמי, להכיר את ה'וקלות' כיהודים, להפוך לחלוצים אחראיים וחברים אחראיים בקיבוץ האחדות.

מאיר אהובל